

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előlize-
tek és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

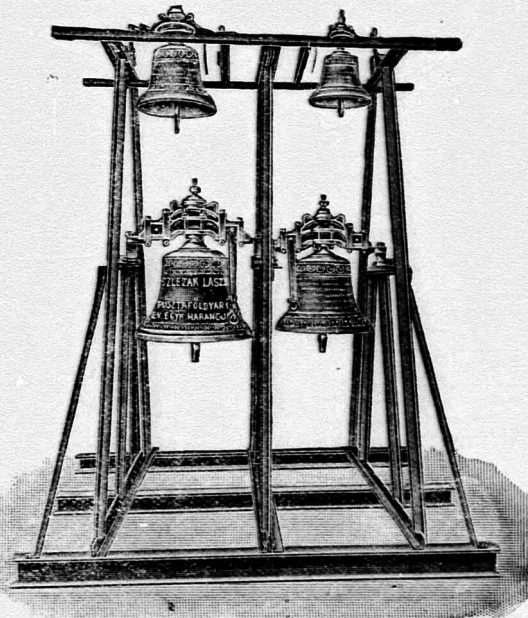
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

**Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)**

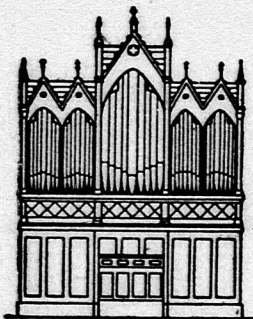
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadai, zádorházi, orosházi, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszlisztkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségén utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR
Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

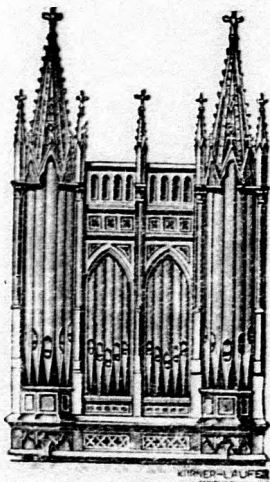

NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA
VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kiüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymató és elektromos berendezésü

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványok. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgálhatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfajásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfajásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfajásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kózó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kózó összes közlemények, kéziratok, előlize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Halotti imádság

Ferenczy Mária felett.

A vér- és könnyözönbe Uram, mely az élet útjait a gyász medrévé mosta, e hajlékból is fordul be egy szomorú patak; a fellegtábort, mely bánatból verődött néped feje fölé, innen is nőveli egy fölszálló felhő; a sötét ruhák, borús lelkek támolgó áradatába itt is vegyül újabb ruha, újabb lélek. A gyermeksírató családok száma eggyel szaporodott s egeid fenséges nyugalmat új jajjszó szaggatja.

Megvertél Te minket mind a két kezeddél s e nemzedék fölött az ítéletidő bontogatja éjszínű szárnyait, Te akaratom nyilatkozik-e meg a szörnyű eseményekben, vagy önös ember véres ujja kontárokodik bölcs végezésidbe: föld erre nem felel; múltunk büneinek égre szórt kövei hullanak-e vissza örök törvényszerűséggel fejünkre, vagy jóságos kezed világösszeomlás romjai között készit tisztult lelkek számára új eget, új földet: máskor oly beszédes ajkunk néma a válaszra. Egyet tudunk csak Uram, hogy a szívünk nagyon fáj.

Fáj, ha a romokat nézzük, melyek az emberiség műveltségébe, jóságába, keresztyénségébe vetett hitünk helyén sötétlenek, fáj, ha hazánk határai felé száll révedező tekintetünk, melyeket bösz ellen fenyeget a világ négy sarka felől, fáj, ha e könnyes szemü, tépett lelkü családokat látjuk, melyek odamaradt kedvest siratgatnak, fáj a földtől, mely vérrelpiros, fáj a mezőtől, mely vértől buja, fáj az égtől, mely süket fohászinkra. Fáj ma Uram, minden becsületes lélek, gyászol most minden igaz ember, örülni csak a ledér tud s a kacaj csak léhák ajkát undokítja.

Az általános gyász, a közös fájdalomban összedobbanó szívek fogékonyságával s megértésével borul lelkünk Uram, e virágos koporsóra, melybe gyöngéd lelkü szülék, szerető testvérek fektették a család legszebb, legdrágább, haj, immár dörütött, hévhervasztott nyiladozó ágát. Kegyelmed adta őt nekik, hogy megédesítse a küzdelem hosszú napjait, a vele lét rövid perceivel; szerelmed vontá be őt a szépség, jóság, gyöngédség hímes fátyolával; bölcseséged ragyogott lelke gyönyörűen felselező szirmain, hogy a később teljes pompájában felhasadó lelki élet fényébe merüljön be az apa sok fárasztó gondja s az édesanya önfeláldozó sok aggodalma. Pazar kézzel szórtad rá mindazt a sok gyöngyöt, ami az ifju lányok megjelenésében, viselkedésében, naiv élet- és világfelfogásában, lelki tisztaságában, felhőtlen homlokában s nyilt szeműségében olyan élénken emlékeztet az elvesztett paradicsomra s az éggel rokonságunkra. Őket tetted bizonyosságokká lelkünk Tőled eredése mellett s a bennünk Rád visszaütő lelki tulajdonságok a legdönthetlenebb erősség, minden más származástan ellen, Testük itt él a földön, de lelkük visszajár ártatlan kedvteléseik, kicsiny munkaasztaluk, szorgalmasan forgatott könyveik álomszövő fényes útjain az eredő helyre. Erősebbé tetted bennük az ő édeni vonatkozásokat, a környezet irtózatossá hatásánál s földi létük, mint az anyagot szolgáló kalásztengerben feltünő ábrándos buza- virág, megkapó tanúság, hogy kezdetben a föld kebledben nyugodott.

Bizony kegyelmed ajándéka volt Uram e kedves lányka s mi nem szününk neked hálat adni, hogy élete által közelebb vontál minket Magadhoz.

De valljuk Uram, jár nehéz kényszerűség könnyfakasztó igája által törve, valljuk, hogy kegyelmed fénye volt visszahívása is. Mert nem meghalt ő, csak visszament Hozzád, örök aty-

jahoz, az égbe, igazi hazájába. Könnyfátyolos szemmel tudjuk-e átlátni örök céljaidat? Csak a fának irtad elő változhatatlan törvényül, hogy először virágozzék, azután gyümölcsöt teremjen s ősszel hullassa levelét; az ember célja Te vagy s ki hamarabb jut Hozzád, korábban érte el célját. Bölcseséged dolga, hogy próbákkal tisztítsd-e hosszú élet vércsöppes rögein, vagy ős tisztasága fényes felhőiben öleld fel Magadhoz. Az élet a Te adományod, tehát a tiéd. Gyermekünket ránk bízod, de te tulajdonid ők. Szólsz s haza mennek. Mi a távozó kedves vendég után könnyes szemmel lobogtatjuk lelkünk selyemkendőjét, de a távozó előre néz, int, figyelmeztet, hogy nem ő jön vissza mi hozzánk, hanem mi megyünk ő utána. Halottaink egy-egy láthatatlan fonál, mellyel lelkünket az éghez fűzöd, minél erősebb a szeretet, annál erősebb a kapocs.

Vedd jószágos kezedbe Uram, a szeretetet, mely e kedves távozó édes szüleit odaköti e koporsóhoz s a benne lakóhoz s e szeretetből fond meg azt az aranyszálat, mely őket az elröppent tiszta lélek útján, Tehozzád vezesse. Tehozzád láncolja. A földön az egyetlen lélek volt, ki apját legjobban megérté, értse meg ő is általa hőles rendelésedet; a legdrágább lélek volt, kiben az édes anya aggódásai, reménységei megdicsőültek. Te légy neki általa a legdrágább, kiben őt is föltalálja; arany kapocs volt a test-

verek között, kapcsolódjanak be révén ők is a Veled való szent egyezésbe s nem éreznek többé testvértelenséget. Óh Uram, szeretet atyja, Te magadat add nekik helyette, kit magadhoz hívtál s így nem veszítik őt el, Benned újra, örökké föllelik. Add nekik ez új örömet a fájdalom által, tedd őket Benned gazdagabbakká a veszteség útján s mutatsd fel előttük az igazi életet kedvesük hunytában.

E hittel vonj magadhoz e földön minden sérelmes lelket, hogy ha itt alant mindent vesztenénk is, Benned mindent feltaláljunk a Lélek által, a Krisztusért. Ámen.

Kiss Fereác.

Egy fontos indítvány.

A papképzés- és nevelés ügyében.

Előadói előterjesztés az egyet. konvent 124—1914. jksz. határozattal kiküldött bizottsághoz. Készítette: Nagy Károly theol. tanár.*

A magyarországi református egyház papképzésére, a kolozsvári félbenmaradt kísérlet után, a debreceni m. kir. tudományegyetemen szervezett református theol.

* Szórol-szóra közöljük ezt a fontos indítványt, amellyel lényegében magunk is teljesen egyetértünk s melyet mi így körvonalozunk: A papjelöltek az 5. osztálytól fel az érettségig neveltesse az egyház költségén és gondozása alatt. Végezzék el az egyetemet s befejező képesítést az egyházi lelkészépző intézetekben kapjanak.

TÁRCA.

Válás.

Írta: **Tóth Endre.**

Elmondva a Ferenczy Mária felettartott imádságrégeztével.

*Nem a virágnak fáj,
Ha válik az ágtól,
Ezen marad a seb,
Érte is ez gyászol.
A virággal vidám szellők kelnek,
— Isten veled szép, fiatal gyermek.*

*Nem a patak hal meg,
Ha medrét elhagyja,
A szegény medernek
Hal ki keble, partja.
A patak lel újaob rózsaberket,
— Isten veled szép, fiatal gyermek.*

*Nem az elszállt madár,
A fészek lesz árva,
Földi örömöknek
Örökre lezárva,
A madárnak új ágon, új pelyhek,
— Isten veled szép, fiatal gyermek.*

*Nem a sugár vész el,
Ha a nap leszállott,
Csak mi veszítjük el
A világosságot,
Nap sugári új világot lelnek,
— Isten veled szép, fiatal gyermek.*

*Elszakadt virágunk,
Eltűnt nyójas patak,
Tovaszállt madarunk,
Sugára napunknak,
Elvált része a törött kebelnek,
— Isten veled szép, fiatal gyermek.*

fakultás mélyebbre ható jelentőséggel bír, mint első tekintetre látszik. Nagy fordulópontra református egyházunk felső oktatásának történetében ép úgy, mint ahogy hatalmas lépés a magyar állam közoktatásügyi politikájában. — Az állam közoktatásügyi politikájában hatalmas lépés nemcsak a felekezeti jogegyenlőség terén, hanem az irányban is, hogy — mellőzve a theoretikus vitákat a theologiai tudomány volta felől — az államhoz illő tartózkodással ugyan, de kifejezésre juttatta azt a készséget, hogy a nemzet vallás-erkölcsi nevelői azon hatalmas faktorának, melyet a papság képvisel, hajlandó alkalmat adni arra, hogy a tudományok egyetemének solidaritásában és szabad versenyében edzze magát jövő hivatásának minél meggyőződésebb betöltésére. Most még csak alkalmat ad erre s nem is könnyen és nem minden felekezetenek, hanem csak viszonyai által szabott korlátozással, annak, amelyik magára nézve is előnyt lát abban, ha papjai a tudományok szabad küzdőterén edződnek népnevelői és lelkipásztori jellemekkel; de el kell jönnie az időnek, amikor legalább anyagi támogatása ellenértékéül és feltételül egyenesen meg fogja kívánni azt, hogy minden vallás és felekezet lelkipásztora, kire polgárai egy részének vallás-erkölcsi vezetését bizza, saját világ- és életnézletét a mindenkori kultúra s főleg tudományos élet hatásai alatt képezze ki, hogy a papság — bármily felekezeti is, — de komoly kultúrtenezője legyen a nemzeti előhaladásnak s ne esetleg éppen gátja. Az állampolitika szempontjából tehát — ha valami végzetes, radikális amerikanizmus ki nem zökentti az európai államokat s főleg hazánkat történelmi fejlődésének sineiről — a fejlődésnek azon irányban kell haladnia, amely a papság tudományos képzését az egyetem felé irányítja.

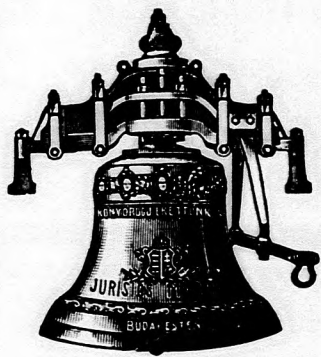
Ezzel az állami kulturpolitikai irányzattal, melyet bizonyára támogatni fog a nemzetiségi kérdés kinövésének orvoslására irányzott hazafias törekvés is, minden messzibb tekintő egyházpolitikának számolnia kell. Bizonyára ez vezette az Egyet. Konventet is, kire az E. T.-ek (VI. t.-c. 120. §.) azt a köteletséget rója, hogy „egyházunk egész tanügyének összhangzatos fejlődését vezeti és irányozza“, mikor hivatkozott határozatával éppen a debreceni egyetem ref. theol. fakultása felállítása alkalmából, lelkészképzésünk és nevelésünk ügyét egyetemes szempontokból tanulmány tárgyává téteti.

A két új állami tudományegyetem felállítása ugyanis nem kedvez az akadémiai oktatásnak s úgy természetes, mint mesterséges úton sorvasztólag fog hatni arra s nem

nehéz belátni, hogy nincs messze az idő, mikor egyházunk felső-oktatásügyének másik ágát a jogakadémiai oktatásügyet is alapos revízió alá kell venni. Am ez, ha később kezdődik is, idejében megéri. A lelkészképzés és nevelés kérdésének esetleges új rendezése azonban sokkal nehezebb kérdés, mert ebben az egyes kerületek különállása s jogosult érdekeinek kielégítése nehezebben megoldható. Nehezebben, de egyetemes szempontok magaslátára emelkedve, messzibb fekvő, magasabb célokat tartva szem előtt, kellő jóakarattal és nagy körültekintéssel, talán — mégis. Hogyan? — arra, mi most csak tartózkodva teszünk egy pár félénk utalást e soraink folyamán. Ha és amikor a kérdés megéri a döntésre, akadnak bizonyára egyházunk böles vezetői között, akik megtalálják a lehető legcélravezetőbb utat és módokat. Mi most, inkább az érlelés célzatával, előbb arra kívánunk reámutatni: melyek közegyházunk szempontjából azok az indokok, amelyek e kérdést komoly tanulmányozásra érdemessé teszik.

Talán nem bántjuk meg vele egyházunk köztudatát és önértékét, ha magunk közt elismerjük, hogy dacára egyházkerületeink minden megfeszített áldozatkészségének, tanáraink buzgalmanak s dacára annak, hogy a hazai összes testvérfelekezetek papképzésével a versenyt nyugodtan felveheti: mégis elmarad folyton fokozódó szükségletünk és idealjaink mögött. Hisz ez a szentelégedetlenség a haladás biztosítója. Egykori egyetemi rangú főiskoláink az idők haladtával s a viszonyok folyton fokozódott mostohaágai miatt, többé-kevésbé kiesetek a világ tudományos haladásának faktoraival való egyenrangú szerepből s lassanként s többségükben hol összezűgöregedve, hol ismét fejlődgetve, mégis csak a vidéki akadémiák, másodrangú tudományos intézetek szakiskolái szerepére szorultak, melyeknek tudományos légköre is — egyes kiváló személyek és korok kivételétől eltekintve — azon mértékben lett szegényesebb, amint más tudományos szakokkal való contactusból kimaradva, versenytársak nélkül a maguk szűkebb körének egyeduralmi előjogait maguknak biztosították.

Ezen az állapoton lényegileg nem változtat az, hogy egy ilyen akadémia, ismét egyeduralmi előjoggal, egy egyetemnek a többi karokéval külsőségeiben egyenjogú tagjául beplántáltatik. A legjobb esetben — amit ismét sol: minden fog paralizálni — az itt kínálkozó jobb anyagi és méltósági helyzet azt eredményezheti, hogy az akadémiák jobb erőit a tanárok közül s talán az ambíciózusabb (de nem mindig a jobb!) elemeket a

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztellett lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmúl minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kleserlését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. +++ Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

tanulók közül, de velük feltétlen bizonyossággal az egyetemi szabad-agra vágyó legselejtesebbeket is magához vonja, az akadémiákat einépteleníti s komoly igyekezetükből és fegyelmükből kivetkőztetve még alsóbb-ranguakká lenni kényszeríti az egyenlőtlen verseny által. Ez a processus évtizedekig tarthat, papképzésünk mérhetetlen kárára, de sem az egyetemi kart jobbra, értéke-sebbé nem teszi, sem — éppen emiatt — az akadémiák létjogosultságát meg nem szünteti. A nemesítő verseny csak egyenrangúak közt folyhat; az eltérő rangúak és erejük közti verseny az erősebbet elbizottá és cinikussá, a gyengébbet pedig alattomosná és-kijátszóvá teszi. Vagy egyetemi fakultások versenye tehát, vagy akadémiáké! De mert az egyetemi fakultást a többi tudományos törekvésekkel való contactusa igazolja: az akadémiákhoz mint idealokhoz való visszatérés ki van zárva. Egyetemi fakultások versenye pedig...? Ennek is eljöhet, sőt el fog jönni az ideje...; addig azonban, az egyenlőtlen verseny hátrányainak eliminálására csak egy mód kínálkozik: az akadémiák megszüntetésével a meglévő egyetlen egyetemi karon szervezni a különböző theol. tudományos irányok versenyét párhuzamos tanszékek által.

A kerületi theol. akadémiák mai s eddigi létjogosultságát is csak a különböző theol. irányok képviselete adja meg, mióta az akadémiák képzése és a kerületek képesítése minden kerületben jogérvényes. Ezt a kétségtelenül, éppen a protestantizmusnak létérdekét érintő értéket, természetesen nem csak feladni nem volna szabad, de intézményesen biztosítani kellene az egyetemen, amit vagy a kormánnyal, vagy a tiszántúli kerülettel való megfelelő szerződéssel biztosíthatna magának a párhuzamos tanszékeket — a tiszántúli kerület alapítványának módjára — fenntartó egyházkerület. A szellemek viaskodásának méltó helye a tudományok csarnoka: az egyetem. Gazdagabb és sokoldalúbb hatások alatt kristályosodnék benne a tudományos és vallási személyes karakter. Ez és csakis ez volna igazán egyetemi berendezkedés, hol tanszabadság nemcsak a tanuló „nemtanulhatás”-ában, de a lelkiismeretnek a tudományos irányzatok közt való választás lehetőségének biztosításában is állna. Ezzel azt mondhatni: a tudományos képzés mai idáljának magaslatára jutna papképzésünk. A lelkészképzés az egyes kerületek számára ép úgy fenntartható és fenntartandó volna, mint ma a tiszántúli egyházkerületnek.

A másik megoldandó kérdés: lelkésznevelés-ügyünk korszerű reformja. Régi főiskoláinknak komoly lelkész-

nevelői programja volt. Valljuk meg, hogy az idők során ez annyira elsorvadt, hogy nekünk már az internátus-konviktus testnevelői, humanitárius hatásain kívül alig maradt belőle más, mint az elmaradás jogát 20 filléres poenával megváltható — oratoriumi precések, melyeknek nem is vallásilag, csak fegyelmileg való komolyanvétele is szinte sztrájkra indítja a theologust, ki pár hét múlva a templomok ürességéről fog feddődni a gyülekezetben.

A modern lelkésznevelésnek egy bensőséges vallásos családi életet és fegyelmet adó internátusi élet az egyetemen biztosítója. Vajha már a felsőbb gimnáziumban volna „kis-pap-aspiránsi” bevezetése! Ezt a kérdést sem volna nehéz az egyetem székhelyén a kerületek solidaritásának megoldani. Ez azonban csak házi-levegő. A tanulmányozástól fennmaradó időnek a lelkészi pásztoratív munkamező miliójében kellene a lelki üdülést biztosítani. Az élet sokféle szükségéhez mért gazdagabb belmissiói intézmények önkéntes munkásaként kellene megszerezni a bevezető gyakorlatot. Amint a jó cselekedetnek a hit gyümölcse: a fejlődő hit a jócselekedetek áldásaiban jelentkező kegyelemből táplálkozik.

Az ifjú theologusnak a theol. tanulmányok négy éve alatt előbb belmissiói munkásnak kellene kiképeztetnie, hogy aztán a végzett theologus a két évi segédlelkészség elseje alatt szakértő kéz irányítása mellett vezetővé képeztesse egy — szemináriumban. Hogy a kerületek ily szemináriumot a maguk körének valami alkalmas, belmissziói intézményekkel ellátott centrumában maguk külön rendeznének-e be (aminek később mindenesetre meg kellene történni!) vagy egyelőre társulva teljesítenék e feladatot? — az a gyakorlati kivitel kérdése.

Mi itt csak arra utalunk, hogy kerületeinknek, ha élni és fejlődni akarunk, a socialis élet forgatagába kell magukat vetniök s abból a vallásra, egyházra háruló feladatokat vállalniök. A diakonia szervezése, a leánynevelés-ügy égető kérdései, a betegek, szegények, árvák, patronázs, cselédügy stb. stb. reája, papjai pásztori munkájára várnak, és a papokat erre képezni, személyükben a munka végzésére alkalmasokká kell nevelni. Ezek nélkül a modern életben nincsen jövőnk!

Hol vegyék a kerületek ehhez a pénzt? — Hát az adatgyűjtések kimutatták, hogy kerületeink együttvéve legalább 6 millió korona vagyonnal rendelkeznek a papképzés céljaira s egy félmilliónyi összeg a theológiák évi költségvetése. Csupán tanári fizetésekre és személyi

Harmonium, Hegedük, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

járandóságokra évi 300.000 K-nyi összeget adnak ki, 400 theológusnak 5 intézetben való képzésére. 1250 K-ba kerül egy theológusnak egy évi tanítása az egyháznak. Úzhet ily luxust a magyar református egyház, mikor pl. legvitálisabb érdeke: leányai nevelésének ügye s összes belmissziói feladatainak mezői parlagon hevernek? Ha a papképzés 1—2 helyre való koncentrálásával (a fontosabb tanszékek párhuzamosítása mellett is) és egy külön szeminárium tanárral a 4 theol. akadémia (a 3=) 12 tanszéket tartana fenn: akkor is fele költsége maradna meg olyan belmissziói intézmények fundálására és fenntartására, melyek nemcsak életerőit növelik, de idővel gyümölcsözni is fognak.

Vajjon elég nagyok-e az idők arra, hogy nagyokká tudják tenni az embereket is: feladatok meglátására is, megoldására is?

Tisztelettel indítványozzuk:

E munkálat közlése mellett, hívja fel az egyet. konvent az egyházkerületeket, hogy az itt felvetett kérdést tegyék. tétessék saját körükben tanulmány tárgyává s közgyűlésük határozatát a kérdés napirenden tartása vagy levételére nézve terjesszék fel a jövő évi Konventre az Egyet. Tanügyi Bizottság útján.*

Rovás.

Ez alatt a cím alatt fog lapunk foglalkozni mindazokkal a sérelmes kérdésekkel, amelyek akár egyeseknek, akár a köznek érdekeit érintik. Fájdalom, arra van kilátásunk, hogy a címből nem egyhamar fogyunk ki.

A *Dunántúli Protestáns Lap* idei 21-ik számában agyongyötört kápláni kongruaesetet mutat be *Jakab Áron* lelkésztársunk. A közlemény arról szól, hogy egyik dunántúli agg. súlyos betegségbe esett, kongruás egyházban szolgáló 65 éven felül álló lelkész kénytelen volt segédlelkészt venni maga mellé. Káplántartási díjban (vagy segédlelkészi fizeteskiegészítésben) való részesítés céljából az *esperesi hivatal* az 1914. évi első évnegyedről szóló kimutatásába fel is vette az agg. lelkész nevét, a *püspök* is helybenhagyta a felvételt s az országos kongruabizottsághoz így jutott el az egyházkerületi kimutatás a kápláni kongruaigényekről. Azonban sem egyházkerületi, sem egyházmegyei határozat a szóbanforgó káplántartási jogosultságot, illetőleg a kápláni kongruához való igényt nem állapíthatta meg abból az egyszerű okból, mert sem egyházkerületi, sem egyházmegyei közgyűlés nem volt, ahova az igény bekövetkeztével a beteg lelkész folyamodhatott volna. Ennek következtében a kongruabizottság az ügyet a nevezett lap idézőjel közt álló kifejezése szerint így látta el: „*segély nem jár*”, mert szolgálatképtelensége az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlés által nem

* E javaslatot a 6 tagú bizottság s utána az E. T. B. is, azzal fogadta el, hogy a debreceni theol. fakultás hatását és befolyását az akadémiai papképzésre még tapasztalathól nem ismervén, még kell várni legalább egy 4—5 éves ciklust s annak eredményéhez képest venni újra tárgyalás alá a dolgot. Addig irodalmilag érlelni. Szerk.

állapított meg“. Hát ez az az archimedesi pont, melybe a konventi előadó vagy más irodai közeg a sarkát megvetette s szerencsésen kirugta a semmiségbe a súlyos beteg lelkész káplántartási segélyének a glóbusát. Gratulálunk a találékonyságnak, melynek szellemességével immár épen a kápláni kongruaügy keretében nem először van szerencsénk találkozni. De hát mit gondolnak ott a kedves központon, ezért az ügyért extra egyházmegyei s azután rendkívüli egyházkerületi közgyűlést kellett volna e összehívni? Mióta nem képviseli az egyházmegyét ennél még fontosabb ügyben is az esperes és az egyházkerületet a püspök? Bele kellett-e itt feltétlenül a paragrafus szóegérfarkába fogózkodni, hogy a beteg lelkész gyógykezelésével járó költségeket azzal is tetézzék, hogy a segédlelkész-tartás összes terhét a betegség terhe alatt összeroskadt lelkész vállaira zúdítsák? Vagy hát úgy méltóztatnak ott a központ büroójában gondolni, hogy az a 2—400 lélek el lehet néhány évnegyedig lelkészi gondozás nélkül is, épen a mai idők folyása szerinti válságos napokban? Nem úgy van-e inkább, hogy a gyengébb gyülekezetek még intenzívebb gondozást igényelnek? Nem méltóztatnak volna-e abból a szempontból is mérlegelni a kérdést, hogy hiszen a rendkívüli szituációk még az egyházkerületi közgyűlések megtartását is lehetetlenné tették? De kísérjük csak nyomról-nyomra az ügy menetét. A második évnegyedi kimutatásba a szóbanforgó lelkész kápláni kongruára nem volt felvehető, mert időközben a segédlelkész más helyre ment szolgálni, de a jogosultságot az első évnegyedről az esperes fenntartotta, amit a konventi előadó úr helyettese és veje ezzel a döntéssel látott el, hogy: „Helyes. Dr. B. Zs.“ A harmadik évnegyedi kimutatásban ugyanez történt. Már a következő évnegyedben átjutott a kérdés az egyházkerületi közgyűlésen is, miután előzőleg az egyházmegye azt a maga módja szerint a maga részéről is ellátta. A konventi irodától vett *értesítés* (és nem *leirat*, mint I. A. ur írja) szerint a segélyigény ügyét „a kongrua-bizottság tudomásul vette. A segély kiutalása iránti kérelem felett azonban nem határozhatott, mivel K. J. az 1914. évi negyedik évnegyedi kimutatásban segélyre ajánlva nem volt. Megjegyzem egyébként, hogy a segély folyósítására most már nincs kilátás, mivel az 1914. évi első felévi számadás június 30-án lezárattott, a válás- és közoktatásügyi miniszter úr által jóvá is hagyattott, az előző számadási évre visszamenőleg utalványozni pedig nem lehet“. Így szól az előadó úr vagy helyettese. És mi elképpelve állunk meg ennyi képtelenség látására. De hát a keresztyén morál melege alatt kifejlődött egyházi jurisdikeio így fest? Tudomásul venni valamely jogos igényt s azt mégis kielégítetlenül hagyni?

Am lássuk, hogy valamely újabb évnegyed folyama alatt nem utalványoztak-e kápláni kongruát az előző s

igy már eltelt évnegyedi időszakra? Egy kis utána-járásba került, de olyan szerencsések voltunk, hogy több évfolyamra vonatkozó káplántartási utalványozó jegyzéket tekinthettünk meg, ha csak futólagosan is. De így is megállapíthattuk a következő eseteket:

1. Az 1912. év *utolsó negyedére* szóló jegyzékben *Vince Elek szatmári* segédlelkész részére 1912. január 1-től december 31-ig terjedő időre 500 korona utalványoztatott.

2. Az 1913. évi *harmadik negyedre* szóló jegyzékben *Veross Sándor élesdi* segédlelkész részére január 1-től szeptember 30-ig terjedő időre 195 korona utalványoztatott.

3. Ugyanazok 1913. évben a *negyedik évnegyedi* utalványozási jegyzék *Szűrbik Sándor békéssámsóni* segédlelkész részére 1913. évi április 1-től október 31-ig 751 korona 66 fillért vett fel illetményül azzal az indokolással, hogy „a II-ik és III. évnegyedi folyósítás *tévedésből* maradt el”. (Vajjon kié volt a tévedés?)

4. 1914-ben a *második évnegyed* jegyzéke szerint *Ari Daniél kismarjai* segédlelkész részére 1912. február 12-től június 30-ig 100 korona 39 fillér utalványoztatott.

5. Az 1914. évi *negyedik évnegyed* jegyzékében *Tukics Imre kiskölesi* segédlelkész részére 1914. évi július 1-től szept. 30-ig 65 korona van utalványozva.

6. Ugyanazon évnegyedben *Mohácsi József milotai* segédlelkész részére 1914. szeptember 20-tól november 23-ig 46 korona 23 fillér van engedélyezve.

7. Hogy meg ezt is felhozzuk, 1911-ben egyik debreceni segédlelkész részére a harmadik évnegyed jegyzéke szerint április-júniusi évnegyedre 125 korona volt kiutalva.

Tudjuk, hogy a számadásos év zárása újabban június 30-ára van áthelyezve. De ez a változás ne tévesszen meg senkit. Ha az évnegyed elteltével visszamenőleg ki lehetett a jogos igényeket elégiteni: nem állhat meg az a tétel, amely bizonyára az előadói toll szüleménye, hogy „*az előző számadási évre visszamenőleg utalványozni pedig nem lehet*”. Tessék csak megpróbálni. Csak akarni kell. A magas miniszteriumban nem rendőrkapitányi szemmel mérlegelik a kérdéseket. Méltányosságból olyan járandóságok kifizetését is engedélyezik, amelyek nyilvánosan ismert szabályrendelet értelmében meg volnának tagadhatók. Miért lennénk mi ridegebbek az államnál? Főként, mikor a kérdés folyvást napirenden volt tartva s előadói hatalom is elismerte, hogy „helyes”!

De hát ezzel az elmékedéssel nem lesz 125 korona erejéig a kéttörnyűlaki volt lelkész kártalanítva. Meg kell találni a módját, hogy az azóta nyugdíjba ment öreg lelkésztársunk elvitathatatlan jogos igénye, a késés kamatait is beleszámítva, azonnal kielégítést nyerjen. A káplántartási díjak nem havonként, hanem legalább is félévenként jönnek át az államkincstártől.

A református egyházi káplántartási alap folyószámláján feltehetőleg képződik egy kis időközi kamatoeska, ennek a terhére soronkívül, minden miniszteri elszámolás mellőztével ki lehet fizetni a kérdéses 125 koronát járulékaival együtt. S ha ebben a feltevésünkben tévednénk: ne mi tőlünk várja a központ a *tanácsot* arra nézve, hogy honnan kellene fedezni ezt a járandóságot? A központi iroda férfiai jobban ismerhetik a járást, mint mi innen a távolból. Engedje meg azonban minden központi számtiszt, vagy számvevő, vagy előadó, vagy az, aki az ilyen ügyeket a sietve dolgozni kénytelen kongua-bizottság elé elő szokta készíteni, hogy egy tanáccsal szolgálhassunk: nyissa ki a szentkönyvet s bölcös Salamon Predikátoros könyvének VII. részéből a 17-ik vers első mondatát (ne tégy felettébb igaz!) elolvastván, vesse azt emlékezetébe kitoröhlhetlenül s ennek a parancsolatnak az értelmezése körül szerezzen magának bibliamagyarázati tájékozást néhai-való jó Kiss Ádám dadi prédikátornak erről a textusról írott prédikációjából.

Az Úr szabadítónk.

II.

— *Bibliai magyarázat vasárnap délutánra.* —

Alapige: Zsoltár III., 5—9.

Hosszú és változatos élete folyamán számtalanszor tapasztalta Dávid az Úr jóvoltát, számtalanszor tapasztalta könyörgésének meghallgatását. Izrael népének sok ellenségével, a filiszteusokkal, moabitákkal, ammonitákkal, jebuzeusokkal vívott rettenetes harcokban mindig mellette állott az Úr és győzelemre segítette. Múltjában annyi sokszor érzett istenkéznak e jótékonyága jogosította fel Dávidot, hogy a neki nyújtott segítség és szabadulás bizonyosságáról e szavakban tegyen vallomást: *Felszóval kiálték az Úrhoz és ő meghallgata engemet az ő szentségének hegyéről.*

Az Úr *szentségének hegye*: a Sionhegy. Szent e hegy, mert zsidós felfogás szerint az azon levő szent sátor szentek szentében csudálatos és különös módon ott lakozik az Isten s onnan jő a szabadítás az isten népének és kedvelt emberének. A felszóval kiáltást, az imádkozás e külsőségét a meghallgatás feltételének tekintette még Dávid is. Úgy látszik e tekintetben ő is az uralkodó cerimoniás felfogás hatalma alatt állott. A még ma is sokszor igen nagy hangon imádkozó zsidók e gondolkodásával szemben mi már a Jézus tanítása alapján tudjuk, hogy a mindenütt jelenvaló Isten a titkon, ajtónkat bezárva és magánosan sóhajtvá hozzábocsátott vagy hangtalanul csak a lélek mélyében elgondolt, de a szívből fakadt imádságunkat is éppen oly kedvesen veszi és meghallgatja, mint a felszóval egeire bocsátott könyörgésünket, vagy az orgona kedves hangja mellett a temp-

lomi gyülekezetben szívünkön átszűrt áhitatos éneket, — csak legyen azok alapja a Jézus által az igaz istentisztelet alapjául kijelölt: *lélek és igazság.*

Az ily módon hozzá imádkozó sok hű és kegyes lélek meghallgattatása mellett bizonyít az is afiai, hogy magyar hazánk sok évszázados küzdelmei és megpróbáltatásai közepette segítségével és szabadításával mindannyiszor mellénk állt és megtartott, valahányszor gvikos ellenségek eltiporni akartak, megtartott még akkor is, mikor szegény, pártos magyar hazánkon önfiai vágtak sebet. A múltunkban annyiszor tapasztalt megtartó isteni kéz gyámolítása, ereje és segítése felől most, az annyi millió ellenséggel vívott harcunkban sem lehet kétségünk, mert Isten ma is az, aki régen volt: nem lehet hűtelen ígéreteihez! E hitben maradhat lelkünk nyugodt a megpróbáltatás e nehéz napjaiban, oly nyugodt, mint a Dávidé volt, mikor ezt mondá: *én lefekszem és elalszom: felébredek, mert az Úr támogat engem.*

A zsoltáríró a szabadulás és megtartás bizonyossága által lelkében szült biztosságot és nyugodtságot akarja e szavakkal kifejezni.

A meglepődésnek, a test és lélek nyugalmanak kétségen kívül sokat érő jele, ha valaki elmondhatja magáról: nyugodtan fekszem, nyugodtan kelek! Hatalma, dicsősége, trónja, sőt élete is kockán forgott Dávidnak a reá támadt sok ellenség miatt s mégis nyugodtan feküdt, nyugodtan kelt, édesden aludt, mert teljes bizonyos volt a szabadulás felől. Bizott és nem remegett! Minket egy kis baj, bosszúság, egy kis családi perpatvar is sokszor annyira lever és elcsüggeszt, hogy sem éjjeli, sem nappali nyugalalmunk nincs, a táplálék sem kell, veszteségeink megkeserítik egész életünket, elménk majd megbomlik. Nincs bennünk a bizalom által szült lelki erő, nem erősít meg bennünket, mert hiányzik belőlünk a veszedelmekkel szemben az Isten segítségének a tudata.

Mily kétségek közt fekszünk le most is minden éjjel! A remegés és félelem nagy nyugtalansággal tölti meg a szívet, elűzi a szemekről az álmot. Lefekvés, felkelés: csupa gyötrődés! Tapasztalhatjátok ezt mindnyájan ezekben a rettenetesen válságos napokban, midőn a tömérdek ellenség rántámadása folytán magunk, családunk, nemzetünk, hazánk szabadsága, léte forog kockán. A távolban küzdő kedveseinkért titkon és nyíltan hullatott fájó könnyek is tanuskodnak a mellett, hogy nappalaink is, éjjeleink is nyugtalanok, fájdalmasok, aggodalommal teljesekek.

Óh, higgyétek meg, hogy még a nagy, fenyegető veszedelmek közepette is nyugodt, csendes volna szívünk, ha mint Dávid, hittel és meggyőződéssel tudnók érezni és elmondani: *„az Úr támogat engem!”* Csendesen és nyugodtan hajtja fejét álmra s biztonságban alszik a megnyugtató és felüdítő álm karjai közt, megerősödve és boldogan ébred fel az Istenben bízó, kit az Úr tá-

mogat s a biztos szabadulás határozott hangján szólhat Dáviddal: *Nem félek sok ezernyi néptől sem, amely körös-körül felállott ellenem.*

Mintha csak a mi mostani helyzetünket festené, mikor a sok ezernyi, körös-körül feltámadó ellenségről szól!

A sok ezernyi nép: az Absolonnal tartó zsidók tömege volt, kik nem csak egyenes nyílt harcra törtek Dávid és emberei ellen, hanem leshányással, alattomos éjjeli támadásokkal és nem várt, hanem meglepetésszerű rajtaütésekkel és esellel is megrontani akarták Dávidot és seregét. De mit ér minden emberi erő és fondorkodás az Isten erejével és támogatásával szemben? Az ebben vetett rendületlen bizalom nyugtatta meg Dávidot a biztos győzelem felől, az ellenség bukása s az ő trónon maradása felől.

Kétségen kívül gondolta és bizonyos volt benne, hogy az az Isten, ki őt Izrael és az emberiség üdvére oly csodás módon trónra juttatta, nem engedheti az emberi ármány és önző nagyravágyás által trónjától és életétől megfosztatni. Hogy is lehetne Isten az apja ellen feltámadó s az apja romlásán emelkedni akaró fiúval?

Absolon csodálatos megbüntetése, nagyravágyásának letörése szolgáljon intő és elrejtendő példaul az apai hatalommal elégedetlenkedő, az apát vagyonából kiforgatni akaró s az emberek előtt is elítéltetést keltő hálatlan gyermeki törekvések ellen!

Az isteni szabadítás reménységének valóra válása tudatában mondhatta Dávid: nem félek sok ezernyi ellenségtől sem, mely körös-körül felállott ellenem. Sok ellensége volt Dávidnak! Sok ezernyi, sőt sok millióny ellenségünk van körös-körül nekünk is. De Dávid nem félt, mert támogatta Isten! Hát mi félnénk-e? Mit értek el eddig ellenségeink? Drága hazánk épségben van! Egy talpalatnyi területet sem tudtak elfoglalni, minden ádáz erőtesítéseik mellett sem, az őseink szent vére által öntözött édes hazai földünkből! Mit mutat ez? Hogy az Úr támogat bennünket és meg is szabadít bennünket! Félnétek-e hát? Ha Isten velünk, ki ellenünk?! Kialtsunk hát bizalommal is, halállal is, mint Dávid: *kelj fel Uram, tarts meg engem Istenem! mert te verted arcul minden ellenségeimet, a gonoszok fogait összetörted, az Úr a szabadítás!* A tapasztalat által táplált bizalom kifejezése ez.

Mivel a régiak legkegyesebbje s emberies felfogással bírt Istenről, innen ez érzékies kifejezés: *arcul verted ellenségeimet, a gonoszok fogait összetörted. Isten cselekedeteinek emberiesítése ez!*

Hajdan, az egymással való gyakori viaskodás idején, az emberek fegyvere volt: az ököl és fog. Ütött és harapott a viaskodó ember. Kétségen kívül, a háborús verekedés hevében az arculütést, a fogkiverést sokszorosan megeselekszik ma is az egymással viaskodó ellen-

ségek. A zsoltáros ezt mind mint Isten tényét tekinti, de mi ezek felől ily értelemben csak úgy tehetünk, így is csak képlegesen, ha az isteni kéz eszközeinek tekintjük a hareolókat.

Az egész zsoltárban egy szóval sem említi Dávid, hogy valamivel rászolgált volna Isten szabadító kegyelmére. Az embernek nincs és nem is lehet semmi érdeme Isten előtt. Gyarlóságok edénye ő és bűnök tárháza s minden jót vele Isten csak ingyen kegyelemből tesz. A kegyes lélek nem értéktelen érdemeit emlegeti Isten előtt, hanem bűneit vallja be alázatosan. Nem saját érdemének tekinti Dávid, hogy Isten kegyelemmel van hozzá és megszabadítja ellenségeitől. Tudja, hogy ezt adja kegyelemből, nem érdemből az Istennek irgalma, azért hálátelt szívvel ismeri el: *az Úr a szabadítás!* Az ember elváltoztathatja ígéreteit, érzelmeit is. A legmélyebben gyökerező érzelmek is sokszor igen kis ok miatt változnak át az embernél halálos gyűlöletté. De Isten ígéretei örökre igazak, örökre változhatatlanok s mikor ezt tudjátok s e mellett halljátok, hogy az Úr a szabadítás: tudnátok-e kétségkedni, kishitüsködni, a szabadulás felől való biztos reményről lemondani?

Multunknak számtalan tapasztalata, jelenünknek sok biztató jelensége meggyőz bennünket arról, hogy a *mi* Urunké a szabadítás. Más ki szabadíthat meg a szorongatott helyzetből? A szabadítást pedig feltétlen óhajtod! A rettenetes bizonytalanság minden nyugtalan-sága és nyomorúsága is a szabadulás után ösztönöz. Óhajtod a szabadító Istentől a hazánkra támadt gyilkos ellenség megsemmisítését, óhajtod, hogy megmaradhass ezen az őseink sok kiomló vére által egy ezer éven át öntözött szent földön, hogy megmaradhass őseidtól öröklött szent örökségben, az egész életeden át nyugodtan és békésen lakott édes otthonban, mint mondani szoktad ősi fészkekben, óhajtod hogy ezer éves országunk sok adáz tuszban és sok drága honfivér árán kivívott szabadsága és függetlensége s benne szent vallásunk és egyházunk függetlensége és sértetlensége továbbra is megmaradjon! Ki teljesíti be óhajtásodat? Aki nappalodan és éjszakádon keresztül őrzött, védett eddig, aki paizsod most is, akié a szabadítás!

Nem lehet közöttetek senki, aki a megtartás és szabadítás bizonyosságát életében vagy szerettei életében ne tapasztalta volna. Hát a tapasztalás bizonyossága által megmutatott isteni szabadítás felől ne kétségkedjete most sem!

Bár sok bajunk, sok nyomorúságunk van: inség, szükség rettenetesen szorongat, veszteségeink keseríté- nek, mostoha hozzánk a természet, csapások sötét gonddal nyomják fejünket: nem ezeknek a megszüntetése, hanem a legnagyobb áldás lenne ránk nézve: a szabadítás. Kérjük azért szívünk legszentebb indulatával, a zsoltár utolsó szavai szerint Istent: *Legyen a te népeden a te áldásod!* Igen, a te népeden, rajtunk ma-

gyarokon, mert „megbűnhődte már e nép a múltat s jövődöt!”

El tudnánk — úgy-e úgy érezzük —, el tudnánk nyugodtan tűrni minden bajt, elszenvadni minden nyomorúságot, elhordozni szó és panasz nélkül minden inséget, csak drága magyar hazánkat és benne ősi hajlékainkat s édes magyar református egyházunkat tudhatnánk biztonságban. Most látjuk, mennyire csekély, mennyire semmi minden baj mellett, ha a *haza* van veszedelemben!

Isten! Megtartó és Szabadító! Ki eddig védelmez- tél és megtartottál! Légy jó hozzánk továbbra is! Le- gyen már a te küzdő, vérző magyar népeden a sza- badításod áldása. Ámen.

Kazay Gyula,
badalói ref lelkész.

A konvent ülése.

II.

A dunántúli egyházkerület közgyűlése azt az indít- ványt terjesztette a konvent elé, hogy a lelkészi lakások értéke, illetve a lakáspénzek is számtassanak be a nyugdíjigény alapjául szolgáló javadalomba. Áttették a zsinat előkészítő bizottságához. A dunamelléki egyház- kerület pedig azzal az indítvánnyal állott elő, hogy a nyugdíjintézeti ügyrend 78., 81., 92. §§-ai hozassanak összhangba egymással. Az egyetemes konvent a kérdéses pontokat hatályon kívül helyezte s azok helyébe a követ- kező új §§-kat iktatta be. 81. „Minden járulék azon év január havának 1. napján esedékes, amelyre kivetetett. A folyó évre kivetett járulékok július 1. napjáig kamat- mentesen fizethetők le az egyházmegyei pénzkezelőnél.“ 82. „A július 1. után fizetett járulékok után a kirovás évének július hava 1. napjától a befizetés napjáig szá- mitott 4°/o-os késedelmi kamat jár. Nem jár késedelmi kamat a július 1. napja után befolyó járulékok után az esetben, ha a járulékok a 93. §-ban előírt levonás útján szedettek be a második félévi kongruából, korpótlékből vagy adósegélyből.“ 83. „Október hó 1. napján a pénz- kezelő mindazokhoz fizetési felszólítást intéz, kik járú- lékaikat addig be nem fizették. Ezen felszólító levélről a végrehajtó bizottság intézkedik.“ 90. „Az ellenőrzés gyakorolhatása végett a pénzkezelő nov. 1-én kimutatást terjeszt az espereshez a hátralékos tagokról, egyház- községekről s tartozásaikról.“ 92. „Az esperes a hátra- lékosoknak a folyó évi járulékok fizetésére a viszonyok- hoz képest július 1. napjától számítva 6 hónapig terjed- hető halasztást adhat. Megtagadó határozata ellen feleb- bezésnek van helye a püspökhöz.“ 93. „A lelkész- tagokat terhelő járulékok a második félévi korpótlékből vagy a második félévi állami fizeteskiegészítésekbe- lől levonandók. A fenntartói járulékok ugyanígy az egy- házközségek második félévi adósegélyéből vonandók le.“

Kovács Zsigmond nyírlövői lelkész ügyében elv álláspontjának adott kifejezést a konvent. Kovács Zsigmondot a felsőszabolcsi egyházmegye és a tiszántúli egyházkerület fegyelmi bírósága hivatalból való nyugdíjazásra ítélte. Az ítélet alapja 2 egybehangzó orvosi vélemény volt, amely a terhelt ellen felhozott vádak magyarázatát alkoholizmusból eredő beszámíthatatlanságban vélte megtalálni. A végrehajtó bizottság a nyugdíjintézet érdekeit megóvando, úgy gondolkodott, hogy mozdítsák el a lelkészt állásából a rendes törvényes formák között, ha az vétkes, ne pedig a nyugdíjintézetrel tartassák el; azért azt a javaslatot terjesztette a konvent elé, hogy a kérdéses 2 orvosi véleményt vizsgálta felül a belügyminisztérium közegészségügyi osztályával, amit a konvent el is fogadott.

Ezután dr. Boér Elek egyetemi tanár, a közjogi szakbizottság előadója terjesztette elő egyénenként a közjogi bizottság elé utalt 35 ügyre vonatkozó előadói jelentéseit. A tiszántúli egyházkerület felterjesztése következtében elhatározta a konvent, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztert felkéri arra, hogy az 1848: XX. t.-c. 3. §-ában foglalt törvényes rendelkezésnek megfelelően, minden az érdekelt hitfelekezetekre vonatkozó állami törvényhozási intézkedés megtétele előtt az egyházat hallgassa meg. Ugyancsak elhatározta a konvent, hogy a nagygeresdi egyezségnek az ág. ev. egyház részéről történt felmondása következtében szükséges konkrét intézkedések megtételére az illetékes egyházkerületeket felhívja ismételtelen is. Egy másik határozatában kimondta a konvent, hogy ragaszkodván a református egyháznak úgy az állami törvényekben, mint az Öfelsége legmagasabb szentesítésével ellátott egyházi törvényeiben is biztosított autonómiájához, épségben kívánja fentartani az ezekben kimondott azt a jogelvet, melyszerint úgy egyházi, mint iskolai belügyeit a fokozatos egyházi hatóságok útján önállóan jogosult intézni. Éppen ezért sérelmesnek találja egyes bíróságoknak örökösödési ügyekben követett azt az eljárását, valamint a közalapítványi ügy igazgatóságának azt az eljárását, mely a református egyház egyes tagozatainak hagyott hagyományokat csak akkor akarja kiutalni, amikor a kormányhatóságilag jóváhagyott alapító levél bemutatott. Kifejtette a konvent e határozatában, hogy a m. kir. Kuriának immár 8 évet meghaladó gyakorlatában számos elvi jelentőségű határozattal kimondatott az az elv, hogy az alapítványokról szóló állami törvényeink csupán a főfelügyeleti jogot tartották fenn az állam számára, de ebben a hatalmi körben nemcsak hogy nem foglalhatik benne az a jog, hogy a kormány a jóváhagyás előzetes megadása által közreműködhessék az alapítvány létrehozásában, sőt ellenkezőleg az 1791: XXVI. t.-c. 10. §-a egyenesen kizárja a kormánynak ezen közreműködési jogát úgy, hogy a Kuria szerint a bíróságok a meghatározott céllal és rendeltetéssel vagy éppen egy

már létező jogalany vagyoni jog körébe vagy kezelése alatt álló intézmény részére tett hagyományoknál az ily alapítványok jogszerű létesülését a kormányhatóság jóváhagyásától függővé nem tehetik és csakis azt vizsgálhatják, hogy a megengedhető célra szolgáló alapítás ténye létezik-e? Éppen ezért a konvent feliratban sürgette a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnál e sérelemnek orvoslását s *gr. Tisza István* kívánságára ugyanezt a határozatát a m. kir. miniszterelnök úrhoz is felterjeszti. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek érdekes határozatát vette a konvent tudomásul a baptista felekezetre áttért 2 református hívő esetével kapcsolatban. A miniszter ugyanis kimondta, hogy az e tárgyban kiadott korábbi rendelete szerint írásbeli jelentkezés alapján senkit sem szabad a baptista felekezetbe felvenni. Végül ugyancsak dr. Boér Elek előadása alapján 20 különböző alapítványi ügyben, az azokra vonatkozólag megalkotott alapító levelek tekintetében határozott.

Az egyes egyházkerületeknek az egyházi törvényeknek módosítására, illetve megváltoztatására irányuló indítványait a konvent áttette a zsinatelőkészítő bizottsághoz. Ezek között volt egy a mai megváltozott időkbe eső és bizonyára nem egy lelkésznek fejtörést okozó indítvány is a hadbavonult egyházi adóhátralékosoknak a választói névjegyzékbe való felvétele tárgyában. A dunamelléki egyházkerület terjesztette fel, kérvén benne, hogy utasítsa a konvent az egyházközségeket, hogy a választói névjegyzékbe vegyék fel azokat is, akik hadbavonulásuk miatt nem tehetnek eleget egyházi kötelezettségeiknek. A konvent mint hatáskörébe nem eső tárgyat levette a napirendről. A paróchiális könyvtárbizottság múlt évi működéséről azt jelentette *Antal Géza* előadó, hogy dr. Horváth József Bölcsészettörténetének I. része, dr. Ravasz László Homilétikája, dr. Varga Zsigmondnak az ókori keleti népek művelődéstörténetéből 20 iv készen van. Forgács Gyula belmissziói kézikönyve most kerül nyomda alá s *Kálvin* műveinek fordításai is készülgetnek.

Az egyetemes adóalap végrehajtó bizottságának javaslata alapján a következő egyházak részesülnek új segélyben a tiszántúli egyházkerületben: Benk 230, Berettyószentmárton 406, Bucsatelep 958, Buziásfürdő 143-62, Fényeslitke 1202, Halmi 985-98, Hosszúpályi 760, Királyháza 195-35, Karánsebes 2128, Kiskolcs 146, Kétegyháza 118, Magyarremete 124, Margitta 454, Nagyszerezd 174, Nagyszöllős 1420, Nyirkércs 828, Székely 1106, Tornyospálca 1104, Törökberes-Araes (?) 71-95, Tuzsér 588-22 kcr. Az eddig adott segélyt pedig a következő egyházaknál emelte fel a Konvent: Adorján 46, Asztély 267-06, Atya 180, Balkány 90, Bihar-keresztes 213, Csökmő 176, Darvas 47, Dunaszentilona 16, Érköbölkut 200, Györtelek 635-20, Izsnyéte 82-45, Kevevára 330, Köröstárkány 861, Módos-Csávós 1488, Nagybecskerek 188, Nagymajlát 29-28, Nagymuzsaly 71-64, Nyirtass 180, Nyirtarcs (?) 376, Ófehértó 300, Pel-

bárhida 16, Pusztajlak 320, Rohod 49-44, Sárrét-udvari 300, Szernye 496, Székelyhid 515, Szigetfalu 34, Tiszakerecseny 36, Tiszapéterfalva 258, Váradless 61-44 koronával.

Varga Antal.

A konventi tudósítás révén vett értesítések közül egy pár ügyre vonatkozólag észrevételünk lesz. Az egyik a mi egyházkerületünk hátralék-tömegének szokatlanul előtérbe állítására, a másik az ügyrend szakaszainak ide-oda forgatására tartozik. Megjegyzésünkkel kénytelenek vagyunk várakozni, míg a konventi jegyzőkönyv megjelenik.

Szemle.

Az újabb bibliai kutatások jellemzése.

As apokryphus iratok rövid jellemzése, története és irodalmi szemléje.

Vitán kívül áll, hogy a biblia csak kanonikus könyvei tartalmával tekinthető a hit forrásának. Minden más zsidó vagy keresztyén színezetű irat, legyen az egyéb szempontból akármilyen érdekes is, vallásos életünk szabályozó normájául el nem fogadható. Az isteni kijelentés pecsétje csak a kanonikus könyvekről tükröződik vissza, az apokryphus iratok történeti, oktató, vallás-erkölcsi fontosságuk mellett is csak egy másodlagos epigon szellem alkotásainak tűnnek fel. E megállapítás azonban egyáltalán nem involválja, hogy a kijelentést a bibliai iratokra nézve *mechanikusnak* tekintsük és még kevésbé azt, hogy az apokryphusok *nagy becsét, kiváló értékét* a bibliai kutatás szempontjából a legteljesebb mértékben el ne ismerjük. Az elsöre nincs szükség azért, mert az örök Istennek vallásos kijelentést szülő lelke formalismus és feltűnő külső körülmények kísérete nélkül is mindig meg tudja találni a földi emberekben azokat az alkalmas közvetítő eszközöket, amelyeken keresztül üdvakarátát tudtara adja a világnak, sőt Szent Fiában egyenesen maga szállott alá lelkével e földre és eszközölt örök üdvösséget; — a második fontosságának a felismerése következik azon tényből, hogy a bibliai kijelentett tartalom epigonszerű tovább szövése, magyarázata, kiegészítése, bizonyos fokig történeti keretbe állítása, nyelvi kifejezései sajátosságának megvilágítása, a vallásos lelkeknek a kanonikus iratokon túl eső szellemi táplálékkal való ellátása s általában vallástörténeti képzeteknek a zsidó és keresztyén vallásba való átszivárgása mind az apokryphusokon keresztül történik és belőlük tükröződik.

Az apokryphus iratok ily fontossága eléggé megmagyarázza azt a tudományos *szorgalmat és gondot*, melyet összegyűjtésükre, tartalmuk minél hűvebb közvetítésére és elemzésére az újabbkori theologia fordított. Ma már a szó etymologiai és tartalmi jelentése alapján ismerjük az apokryph elnevezés *értelmét*, világosan látjuk az apokryph iratok *történeti sorsa* alakulását összeállítva magunk előtt bírjuk a tartalmi értékükhöz fűzött különböző *értékítéleteket*, ismerjük újabb felfedezések által jelentékenyen *meqbővült állományukat* és kiváló feldolgozásokban tanulmányozhatjuk *szövegü-*

ket s értékesíthetjük a belőlük nyerhető vallási, történeti, irodalom- és kulturtörténeti hasznót jelentő *adatokat*.

Lássuk azért a fenti felosztás alapján az apokryph iratok theologiai kérdésének a megvilágítását! Az apokryph szó az *ἀποκρυφος* alakból veszi eredetét és egyszerűen elrejtettet, eldugottat jelent. Irodalmi alkotásokra alkalmazva vagy azoknak a nyilvánosság elől való elvonását, esoterikus kezelését akarja jelölni, vagy egyszerűen arra céloz, hogy az illető iratok eredete ismeretlen. A szónak mindkét jelentése előjön az egyházi atya irodalomban. A jelentésnek csak harmadik, de ma szinte kizárólagosan használt változata az, amelyik az apokryph névvel jelölt iratoknak biblián kívüliségét, excanonicitását fejezi ki. A jelentésnek ez a bővülése már Hieronymusra visszavihető ugyan, de egyetemes meggyökereztetése és a közhasználatba való átvitele a reformáció érdeme s *Karlstadt: De canonicis scripturis libellus, Wittenbergae, 1520. c.* munkájából származik. Ma általánosan elfogadott és jelöli az iratoknak azt a csoportját, amely vagy az ó-, vagy az újtestamentum vallásos szelleméhez kapcsolódván, valamelyes formában igényt tartott arra, hogy a bibliába felvétessék, de innen a hitszabályozó iratok sorából kimaradván, az ó-, vagy újszövetségi mellőzött, rejtett könyvek sorozatába került.

Magától értetődik, hogy az apokryph iratoknak a kanonba való felvétele körül hosszú és heves harcok folytak, kivált az újszövetségi apokryph iratoknál. A két kanon kialakulásának a történeti feldolgozásai, amint az ószövetségi bevezetés-tanokban és Th. Zahn: *Geschichte des neutestamentlichen Kanons 2. kiadás, Leipzig, 1904. c.* munkájában olvashatók, elég részletes felvilágosítást adnak a kiválogatás felelősségteljes és nehéz műveletéről. Mi nem is az eljárás ismertetésével akarunk itt foglalkozni, hanem inkább arra szeretnénk rámutatni, hogy minő becsülésben és sorsban részesültek történeti életük későbbi során e mellőzött iratok. Tekintélyük természetesen erősen megkopott azon lefokozás által, hogy a biblia úgynevezett hiteles könyvei között számukra nem adatott hely s hogy állítólagos szerzőik, egy Péter, Tamás stb. azonossága is kétségbevonatott az apostolok személyével épen tartalmi kisebb értékűségük következtében, valamint az is sokat rontott értékükön, hogy egyik-másikat, kivált az apokalyptikus jellegű iratokat az egyház szemében eretnek szekták foglalták le a maguk épülési céljaira: ám még mind e sok kisebbítő körülmény nem volt elég azért arra, hogy tekintélyük javarésztől, bizonyos vallásos szellem bennük föllelhető jelenlétének az elismerésétől megfosssa. Így magyarázható meg, hogy a kanonból való kirekesztésük dacára is az egyházi tanfejlődés hosszú idején keresztül mindig a biblia függelékeiül tekintettek és aszerint kezeltettek. Sőt az egyházi atyák nem egyszer épen úgy felhasználták apologetikus céljaik számára, akárcsak a kanonikus iratokat. Igen jellemző az apokryphus iratok értékelésére nézve Augustinus eljárása, ki az őtestamentumi apokryphusokat az egyházi zsinat ellenkező megállapítása dacára szinte kanoni tekintélyben részelteti s ezzel megszabja az útját a tradícióhoz különben is nagyon ragaszkodó katolikus középkori egyházi érték-eljárásnak is. A katolikus egyházra nézve véglegesen eldöntötte a kérdést aztán a tridenti zsinat, mely kimondotta, hogy a kanon fogalmába az apokryphus iratok is beletartoznak, következésképp a kanonikus könyvek

közé fel is vétettek. És tényleg a hivatalos római Vulgata-kiadásokban ott is találjuk az apokryphusokat a sorozatban. A protestáns egyház az apokryphus iratok nagy becsét elismerte és kellőképpen méltatta ugyan, de soha őket a kanonikus könyvekkel egy rangba nem állította. Az apokryphusok csak függelékét képezték a protestáns bibliai fordításoknak, de a kanon fogalma alá tartozóknak soha nem tekintettek. Sőt újabban, a XIX. század derekán Angolországban igen erős mozgalom indult meg a célból, hogy az apokryphusok mint függelék is teljesen eltávolíttassanak a bibliából. Nagy kár volna azonban, ha e mozgalom eredményre vezetne, mert először is a protestáns szellem mindig ki-elégítően tud distingválni a két iratcsoport különböző értékűsége fölött, másfelől pedig a biblia tartalmi tanulmányozására nézve nyerhető tudományos haszon épen megköveteli, hogy az apokryphus könyvek minél hozzáférhetőbbek legyenek.

A két szövetség mellé sorozott apokryphus iratokat tartalmaz, illetőleg irodalmi műfajaik szerint szokták felosztani különböző csoportokra. Így az ótestamentumi apokryphusok felosztanak történeti tartalmú könyvekre, novellákra, kanonikus iratok pótlásaira, tanító és bölcsesség iratokra. Az elsők közé tartoznak: Esdrás harmadik könyve, a Makkabeusok 1—3 könyve, a novellák közé Tobit és Judit iratai, kanonikus könyvek pótlásaiaként szerepelnek Manasse imája, Asarja imádsága, a Dániel három emberének éneke a tüzes kemencében, Susanna története, Bel és a sárkány és az Eszter könyvéhez csatlakozó pótlások; tanító iratok: Baruch könyve és a Jeremias levele; a bölcsesség irodalmát pedig Jézus Sirach és a Salamon bölcsessége tölti ki. Az ótestamentum apokryphus irataival rokon tartalmúak, de amazoktól mégis megkülönböztetendők a *pseudepigraphiák*, amelyek zsidó emberek alkotásai lévén, kanonicitásra soha igényt nem tartottak, a zsinagóga által is elvetettek, de mint a keresztényiség korabeli felfogás és gondolkozásmód kifejezései az egykorú szellemélet megismerésére kiváló fontosságúak. Röviden felsoroljuk itt címeiket: az Aristeas levele, a 4-ik Makkabeus könyv, a Sibylla könyvek, amennyiben zsidó eredetűek, az 1910-ben felfedezett Salamon ódái és Salamon zsoltárai, majd az apokalypsisok, mint az ethiopiörög nyelvű Henoch-könyv, a sláv Henoch-könyv, Mózes elragadtatása, Esdrás apokalypsis (4-ik Esdrás könyve), a Baruch apokalypsis, az Ábrahám, Ilyés és Zephanja apokalypsisai, a különböző testamentumok, mint a 12 patriarcha, Ábrahám, Jób testamentuma és végül néhány elbeszélő tartalmú irat: a Jubileumok könyve, Ádám és Éva élete, a két egyiptomi varázsló, Jannes és Jambres története, József és Aseneth története, Ézsaiás martýriuma és Jeremiás paralipomenai. Mindezen iratok az ótestamentumi apokryphus könyvekkel együtt többféle nyelven: aram, héber, syr, ethiop, görög, latin stb. nyelveken vannak írva s keletkezésük idejükkel három és félszázadot (Kr. e. 200 — Kr. u. 150-ig) ölelnek fel.

Az újszövetségi apokryphusokat evangéliumokra, apostolok cselekedeteire, levelekre, oktató iratokra és apokalypsisokra szokás felosztani. Az evangéliumok közé tartoznak: a héber evangélium, az egyiptomi evangélium és a Péter evangéliuma, melyet 1892-ben fedezett fel egy Bouriant nevezetű francia az egyiptomi Akhmim területén fekvő egyik szerzetesi sírban. Az apokryphus evangéliumok közé számítandók a Grenfell és Hunt ál-

tal Oxyrhynchus-ban talált és 1897—99-ben közzétett *logia Jesu* = Jézusi mondások is, nemkülönben az A. Resch kutatásai eredményeképpen *Agrapha c.* alatt az egyházi atyák irataiból összeállított és az Idvezítőnek tulajdonított nyilatkozatok sorozata is. Az apostolok cselekedetei egyebek között a Pál, Péter, János, András és Tamás cselekedeteinek a könyveit foglalják magukban. A levelek közül dogmatörténeti és egyéb szempontból is fontosak a Kelemen-féle levél, Ignatius, Polykarpus és a Barnabás levele. Az oktató iratok sorából kiválik a *Didache*, ez a nagyfontosságú irat, melyet 1883-ban fedezett fel Konstantinápolyban Bryennios s azóta rengeteg irodalma van, a Kelemen-féle második levél és a töredékeiben fennmaradt Péter predikációja. Újszövetségi apokryphusok: a Hermas pásztorja és a Péter neve alatt ugyancsak Bouriant által 1892-ben megtalált *apokalypsis*. Ez iratok keletkezési helye és ideje igen különböző, de ez utóbbi a Kr. u. 2-ik évszázad közepén nem terjed túlra.

Felesleges volna az idézett apokryphus iratok összes feldolgozásait felsorolni, általános jellemzésül csak annyit jegyezzünk meg a reájuk vonatkozó munkásságról, hogy az rendszeres, egyetemes és époly részletekbe vesző, a nyelvi oldalt, a tartalmi és formai szempontokat époly egyenletesen szem előtt tartó, mint a külföldi theologiai munkásság minden egyéb irányzata. A nagy közönség és a kutatók számára egyaránt készült összefoglaló publikációkból felemlítjük az ótestamentumra vonatkozólag E. Kautzsch: *Die Apokryphen und Pseudepigraphen des Alten Testaments*. Leipzig 1900—1. Bd. I—II. c. munkáját, az újszövetségi apokryphusokra nézve pedig E. Hennecke: *Neutestamentliche Apokryphen in Verbindung mit Fachgelehrten in deutscher Übersetzung und mit Einleitung-en* 1904. s hozzá *Handbuch* egy másik kötetben ugyancsak 1904-ből. Magyarul olvashatók az újszövetségi apokryphusok biblia fordításaink függelékében, az újszövetségiakat kiadta Raffay S.: *Újszövetségi apokryphusok*. Pozsony. 1905. c. munkájában.

Legeslegvégül talán ismételnem sem kell, hogy az apokryphus iratok tanulmányozása elsősorban theologiai feladat lévén, megoldása által közelebb jutunk a vallásos szellem működése igaz ismeretéhez és a biblia tartalmának olyan értékeléséhez, melyet vallásos részben a felülmulthatatlan tökéletesség fogalma jellemez.

Varga Zsigmond.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Lapunk mai számának** szerkesztői munkáját a szerkesztő családi gyásza következtében dr. Veress István, a lap munkatársa teljesítette.

— **Előfizetőink és hirdetőink figyelmét felhívjuk, hogy minden, a kiadóhivatalt érintő levelezések, reklamációk, hirdetés-feladás stb. kifejezetten Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda címre küldendő.**

— **Főtiszteletű püspökünk a harctéren.** A református egyetemes konvent közelebb tartott gyűlése alkalmával dr. Baltazár Dezső püspököt és Barabás Samu kolozsvári esperes és lelkészt felkérte és megbizta, hogy hadban álló harcossaink lelki gondozásának ellátásáról közvetlen szemlélet útján szerezzenek áttekintést, adatokat. Június 8-án indult el a két elszánt, bátor pásztor, hogy nagyfontosságú megbízatásának eleget tegyen. Felkeresik a világtáj minden oldalát, hogy egyfelől a tábori lelkészek munkáit meglássák, másfelől pedig hogy megjelenésükkel újabb lelkesedésnek tüzet keltsék, a meglevőt élesszék küzdő hitsorsosainkban. Elsőben Budapest felé irányult útjuk, hogy a fővárosban az illetékes tényezőkkel a továbbiakra nézve megállapodásra jussanak. A távozókat tisztelőik nagy köréből többen felkeresték a debreceni pályaudvaron az indulás előtt s szívből kívántak erőt a küzdelmes útra, s szerencsét a szerencsés visszaérkezésre. Isten óvja, vezérelje a két lelkes valódi apostolt s hozza vissza őket körünkbe a fáradalmas feladat teljesítése után ép testben és lélekben.

Vizkeleti és örkényi Ferenczy Mária.

Hiabavaló volt a szülői szív szeretetének küzdő munkája, az odaadó fáradhatatlan, gondos ápolás; hiabavaló a tudomány tudása, a reménykedéssel rebegő fohász, a szemek szüntelen könnyezése, a jajongó jajkiáltás... kezek tördelése. Minden, minden hiabavaló volt. A kedves gyermek, a szülők drága kincse, fejlődésében gyönyörűsége, tudásában büszkesége, remélt jövőjében ragyogó csillaga hosszú, sötét álmra hunyta le beszédes szeméit. Drága lelke az égi atyához röppent, mélységes, vigasztalan gyászt hagyva maga után a jóságos apa, a gyöngéd anya, a rajongásig szerető testvérek szívében. A kór erősebb volt a tudománynál, a test törekenyebb a fehér liliomnál. Lapunk szerkesztője és az ő családi fészke szegényebb lett egy angyali lélekkel. Ferenczy Mária, a tüneményszerű leányka eltávozott a földi élet küzdelmes útjáról. Szívünk együtt sajog a vesztesek szívével, lelkünk együtt borong, gyászol a mély bánatba borult szülők, testvérek, rokonok megrendített lelkével. Könyvez a részvét, sir a bánat, a gyűlölet is, ha volna, ejtene egy drága könnyet, egy könnyet a koporsóra, a kis Tubicáéra, a Ferenczy Máriaéra. Könyvez a részvét, de nem hozhatja vissza a drága, szép leánykát, aki szüleinek büszkesége, nemének szépséges virága, gyöngéd, jó gyermek, kitűnő tanuló, ritka nagy tehetség és bájos jelenség vala. 5 nyelvet ismert, nagy költőinket: Petőfit, Aranyt, Tompát csaknem könyv nélkül tudta. Soha senkinek semmi kellemetlenséget (elhunyán kívül) nem csinált, belőlről növekvő szerény, kedves egyéniségével, gyönyörű megjelenésével, bájos szépségével mindenkinék gyönyörűséget okozott. Akik ismerték, csodálkozva és örömmel tekintettünk erre az okos gyermekre, aki, mert nagy emberek közt nőtt fel, oly ritka, bár derült komolysággal forgott a felnőtt emberek, tudós férfiak társaságában, oly biztos, átgondolt tudással

felelt kérdéseikre, mintha közlök való lett volna. Csodás magyaros szépségében, dus haj koszorúval övedzett homlokában, szépen ívelt szemöldökében, nagy, sötét szemében, öntudatos kálvinistaságában volt valami földöntúli. Most már egészen elszállt a földről. Nagy szenvedések után, amelyek okát az orvosi tudomány csak találgatta s amelyek tüzet emberi bölcsesség enyhítette, s melyek halálos kimenetelét a szegény szülők nem is sejtették, június 5-ikén elköltözött közlök s gyászba borította az övéit, akik a fájdalomtól ma is megdermedve állanak. Rettenetes végzet tengere omlott ki reájuk. Méltók arra a nagy közrészvétre, mely mindenünnen feléjük irányult. A részvétlátogatók alig győzték egymásnak adni a kilincset. A fehérbevont ravatalos szobát elborították a szebbnél-szebb koszorúk. Volt tanuló társnőinek, a református tanítónőképző-intézet növendékeinek, a felsőbb leányiskolásoknak, dr. Baltazár Dezső és családjának. Hegedüs Sándor és Sándor Imrénének, a család barátainak, tagjainak, ismerőseinek fehér csokrai, gyászkoszorúi. Szemfedőjén mégis mezei virágok illatoztak a homoki tanyáról, ahol örömmel időzött és ahová most is vágyott. Koporsója felett főtiszteletű Kiss Ferenc mondott remek imádságot, tetemeit a Hatvan-utcai Csokonai-temetőbe vittük, sirját hulló könnyeinkkel s virágokkal lorítottuk. Hantja felett szépen hangzott a Csokonai „Földiekkel játszó...” örök szép dala. A diák-kántus énekelte. Önként, felszólítás nélkül énekelte. A drága, szép gyermek csendesen pihenjen, a szegény szülők pedig csak sirjanak, mert van kit siratniok. — A család gyászjelentőjét a következőkben közöljük: A B. F. R. A. Alantírott szülők, testvérek, a nagyszámú rokonok nevében is bánatos szívvel jelentjük *vizkeleti és örkényi Ferenczy Mária*ának gimn. VII. oszt. tanulónak, a felejthetetlen kedves szép gyermeknek élete 17-dik évében, folyó év június hó 5-dikén történt gyászos elhunytát. Kedves halottunkat Nyomató-utcai 9. sz. háztól június 7-én d. u. 5 órakor a református egyház szertartása szerint temetjük a Hatvan-utcai Csokonai-temetőbe, mely végső tisztességtelre atyánkfiait, ismerőseinket tisztelettel meghívjuk. Debrecen, 1915 június 5. Dr. Ferenczy Gyula egyetemi tanár nejjével Báthory Irénnel mint szülők. Ferenczy Ferenc joghallgató, kadét a Szurmay csoportban, Ferenczy Ilonka, Ferenczy Irénke szerető testvérei. — Pihenjen csendesen a boldog feltámadás reménysége alatt.

— **Sass Béla 25 éves tanári jubileuma.** *Sass Béla* egyetemi nyilvános rendes tanárt, teológiai tanári működésének huszonötödik évfordulója alkalmából a debreceni református hittudományi kar, folyó hó 4-én tartott ülésében benső szeretettel üdvözölte. A tárgyszorozat kapesán ugyanis dr. *Erdős József* elnöklő kari dékán az őszinte kartársi nagyrabecsülés, tisztelet és szeretet hangján újította föl a kar emlékezetében, hogy *Sass Béla* kartársunk a folyó tanév zárultával nyilvános rendes teológiai tanári munkálkodásának immár huszonötödik esztendejét fejezi be. E letelt öt lusztrum

folyama alatt — úgymond — hűséges, buzgó és önzetlen kötelességteljesítés, az eredményes és értékes működés, a lankadatlan szorgalom és feddhetetlen élet példaképeként világolt a tanuló ifjúság előtt, viszont kollégialis jóindulatával, készségével, nemes lelkületével mindnyájunk benső tiszteletét, rokonszenvét, szeretetét méltán megnyerte. Ehez képest indítványozta a dékán, hogy a hittudományi kar *Sass Béla* kartárs negyedszázados nyilvános rendes theologiai tanársága alkalmából őt, élete eme fényes szakának határánál az osztatlan elismerés és hő áldáskívánatot kifejezése mellett őszinte szívből üdvözölje és iránta táplált érzelmeinek nyilvánítását jegyzőkönyvileg örökítse meg. A hittudományi kar elnöklő dékán indítványát egyező értelemmel örömmel elfogadta, magáévá tette és a kar emez egységét megnyilatkozásának *Sass Béla* jubiláns kartársal levélben is leendő közlését határozatilag kimondta. Ilyen módon ünnepelte *Sass Bélát*, a debreceni főiskola volt jeles tanárát, a mi egyházi közéletünk érdemes munkását az új egyetem fakultása. Ez a megemlékezés mindenképen helyénvaló s a mi szívünknek is, kik tisztelői közé tartozunk, igen jól esik. A magunk részéről is szeretetteljesen köszöntjük az érdemes leírót és szívből kívánjuk, hogy hű szolgálata találjon méltánylást új állásában is, melyben továbbra a mi büszkeségünk és dicsekedésünk marad. Ad multos annos.

— **Meghívó.** A debreceni református kollégiumnak az 1914—1915. tanévet bezáró ünnepélye június 11-én délelőtt 10 órakor lesz a nagytemplomban. Az ünnepély sorrendje: 1. Fennálló ének: 37. dics. 1. vers. 2. Gyülekezeti ének: 236. dicséret 1., 2., 3. vers. 3. A főgimnáziumi vegyeskar éneke. 4. Imádkozik: S. Szabó József főgimn. tanár. 5. A főgimnáziumi vegyeskar éneke. 6. Gyülekezeti ének: 179. dicséret 10. vers. Istentisztelet után a kollégium dísztermében a szokásos búcsúüdvözlés. — Debrecen, 1915 június 5. A kollégium igazgatósága.

— **A haza oltárára.** A beregi egyházmegyéhez tartozó nagybégányi egyház határozatáról vesszük a hírt, hogy a hívek egyik használatban levő harangjokat hadi célokra adják át; sőt, ha a szükség úgy kívánná, a másikat is készek a haza védelmére áldozni. Hatvanhét évvel ezelőtt lobbant még fel ennyire a hazaszereget lángja református egyházainknál. A mostani felbuzdulás ma is csodákat fog művelni.

— **Súlyosan sebesült tanító.** Örvendi István hajdúszoboszlói ref. tanító, a 3-ik honvédegyezred egyéves önkéntes örvezetője a legutóbbi napok győzmes harcai közepette a galíciai fronton súlyosan megsebesült. Három golyó találta, egy a tüdején furódott keresztül. Súlyos sebével a sátoraljaujhelyi katonai kórházba vitték, hol most az ifjú hős élet-halál között lebeg. Tartsa meg őt a gondviselés Istene hazánkunk, egyházunknak életben.

— **A Csokonai-kör hadi népköltési pályázata.** A debreceni Csokonai-kör Löfkovits Artur adományából pályázatot hirdet a mostani világháború magyar népköltési termékeinek összegyűjtésére. A termékek helyének, esetleg szerzőjének megjelölésével, a kiejtés hű megőrzésével készült, tárgy és műfaj szerint csoportosított, a szöveget lehetőleg hangjeggyel is kísérő gyűjtemények közül a három legjobb pályamű 400, 200 és 100 korona jutalomban részesül. A pályadíjak odaítélésében a gyűjtött anyagnak nem annyira mennyisége, mint minősége lesz a döntő szempont. A jelíges levéllel ellátott pályaművek 1916 május 1-ig adhatók be a Csokonai-kör titkári hivatalához. (Debrecen, Hatvanutca 44.) Debrecenben, 1915 június 1. Kardos Albert, a Csokonai-kör titkára.

— **Pályatételek a református hittudományi karon az 1915—16. tanévre.** 1. Az újszövetségi kánon-szöveg története kritikai szempontból. 2. Az ezeusi és kolossei levél párhuzamos tételeinek tudományos exegézise. 3. A bírák könyvének kritikai elemzése. 4. Krisztus királyi tiszte. 5. A zwinglianizmus története a második helvét hitvallás keletkezéséig. 6. A magyarországi polemikus irodalom az 1688—1791. közötti időszakban. 7. A belmissioi munka történeti nyomai a magyar református egyházban kezdettől a XIX. század elejéig. 8. A kor képe, műveltsége és tudása a XIX. század első felében élt református egyházi szónokok műveiben. (A kor egyházi beszéd irodalmának bibliográfiájával.) 9. A vallás eredetéről szóló teoriák kritikai ismertetése. 10. Fejtessék ki a keresztyén morál érvényesülése a Shakespeare drámáinak jellemfestésében, igazságszolgáltatásában és erkölcsi világtudományában. A pályatételek egyenként 200 koronával jutalmaztatnak. A bölcsezt-, nyelv- és történettudományi karon az 1915—16. tanévre. 1. A filozófiából: A paschologizmus és logizmus a mai filozófiában, főleg ismeretelméletben és logi-

Tóth Gyula vaskereskedése Debrecen

Piac-utca 20. sz., Városház sarkán.

Raktáron tart különféle peronoszpóra permetezőket, kénporfúvókat, **kerti öntöző kannákat**, kerti padokat és vasbutorokat. Gummi és vászon tömlőket.

:: Mindenféle gazdasági és háztartási eszközök nagyválasztékban. ::

kában, a többi disciplinákra való kihatásaiban. 2. A magyar nyelvészetből: A Debreceni Codex nyelvi sajátosságai. 3. A magyar irodalomtörténetből: Csokonai drámák, különös tekintettel mintáikra és népies elemeikre. 4. A német irodalomtörténetből: Hogyan értékelték Kleist Ewaldot kortársai Magyarországon. (A debreceni ref. kollégium könyvtárában található források felhasználásával.) 5. A latin-philológiából: Ovidius adatai Róma társadalmi viszonyainak rajzához. 6. A classica-philológiából: Az antik történetírás elmélete s ez elmélet következményei. 7. A magyar történelemből: I. Ferdinánd politikája. 8. A magyar történelemből: (Forrás-kritika.) Összegyűjtendők a forrásokból s kritikailag megvizsgálandók mindazok az adatok, melyek a keleti (bizánci) egyháznak a magyarság körében végzett hittérítő munkájára vonatkoznak az Árpádok alatt. 9. Az egyetemes történelemből: A hüberiség keletkezése a germán államokban. 10. A földrajzból: Debrecen város földrajza. 11. A földrajzból: A Nyírség leírása. Az 1—9. számú pályakérdések jutalomdíja 200—200 korona, a 10—11. számú pályakérdéseké 100—100 korona. 1. A debreceni m. kir. tudományegyetem által az évzáró közgyűlésen hirdetett pályakérdésekre csakis ennek az egyetemnek rendes hallgatói pályázhatnak. A pályázatban részt vehetnek olyanok is, kik a pályázati határidő lejártakor ezen egyetemtől nyert végbizonyítvány birtokában vannak már, de a pályakérdés meghirdetésekor még az egyetem rendes hallgatói közé tartoztak. 2. A pályaművek nyelve, ha csak más nincs kikötve, a magyar. 3. A pályaművek beadásának határideje az 1915. év április 1. napja. A pályadíjak kiosztása az egyetem évzáró közgyűlésén történik. 4. A pályaművek negyedret alakban, idegen kézzel, vagy lehetőleg írógéppel tisztán, de mindkét esetben csak a lap egyik oldalára írva, lapszámozva, bekötve és jelígyével ellátva, az illetékes kar dékáni hivatalához nyújtandók be. 5. A pályaművekhez használt források és segédesszközök nemesak általánosságban és együttesen, hanem az illető részleteknél külön-külön, pontosan (a teljes cím, kiadás, megjelenési hely s idő) és lapszám szerint idézendők. 6. A szerző nevét, egyetemi tanszakát, illetőleg a pályázatra való jogosultság megjelölését tartalmazó lepecsételt levélen ugyanaz a jelígy álljon, mint a pályamű címlapján. 7. A felsorolt feltételeknek meg nem felelő, vagy a kitűzött határidő után beadott pályaművek pályázatra nem bocsáttatnak, illetőleg nem jutalmaztatnak. 8. Az illetékes kar a pályadíjat az aránylag legjobb pályaműnek csak abban az esetben adja ki, ha az magában véve is méltó a jutalomra. Ha két olyan pályamű találtatnék, melyeknek mindegyike magában véve is méltó a jutalomra, a kar közöttük megosztja a pályadíjat. 9. A pályadíjat rendszerint csak egy dolgozó nyerheti el; társszerzők nem nyerhetnek jutalmat. De ha valamely pályakérdésnél az azt kitűző kar többek közreműködését is helyénvalónak találja, ezt a körülményt a pályázat meghirdetésekor külön megjegyzi s ez esetben a pályadíj társszerzőknek is kiadható. 10. A benyújtott pályaművek nem adatnak vissza, hanem a kar levéltárában helyeztetnek el. 11. A pályamű a szerző tulajdona marad, azt szabadon kiadhatja. Ha azonban a pályamű kiadása alkalmával az egyetemi pályázatra, illetőleg jutalmazásra hivatkozik, köteles a bírálatokat egész terjedelmükben a dolgozat mellett kinyomtatni.

— **A morzsa is jó.** Lapunk nemrég közölt kiáltó szava visszhangot keltett minden könyörületes szívben,

különösen azoknál, akiknek nemeskeblűségére közleményünk végén appelláltunk volt. Az országos lelkesíni nyugdíj- és özvegyárva-gyámintézet végrehajtó bizottsága ennek az intézetnek a költségvetésében az özvegyi s árvai ellátások összegét az 1915. évre csak a régi mértékben hozta javaslatba. Erre készen is voltunk; mentése lehet a végrehajtó-bizottságnak, hogy talán nem is olvasta a kiáltó szót, vagy ha olvasta is, de — bár szíve sebtiben megindult — az idő rövidsége miatt nem dolgozhatta át a költségvetést. Különben, hogy a konventi előadó úr ezt nem is akarta, megmutatta a kérdés tárgyalásakor elfoglalt álláspontjával. Főtiszteletű püspökünk a szóban forgó költségvetés tárgyalás alá vételekor megtette a nemes szívre valló indítványt, hogy az özvegyek és árvák ellátása, ha csak erre az egy évre is, de mindenesetre emeltessék. A konvent nem ment belé a kérdésbe azonnal, hanem kiadta javaslatát a végrehajtó-bizottságnak. Innen aztán az elnök útján az a javaslat került a konvent elé, hogy drágasági pótlék címén az ellátás összegének 20%-a adattassék ki az özvegyeknek és árváknak. A konvent hangulata csaknem kivétel nélkül a javaslat elfogadása mellett nyilatkozott. Egyedül dr. Baksa Lajos egyetemes konventi előadó s a tiszántúli egyházkerület részéről konventi tag aggódott szerfelett az intézet pénztárának a jövőjéért, kimondván, hogy ha a javaslat elfogadtatnék: a költség emelkedése a tökeerő apadását vonja maga után. Ez a nem épen elmés ellenargumentum egy kis mosolyt is csalt az ajkakra. No persze, ha valakinek a gazdaságában az előző év rendjén egy milliócska gyarapodás állott elő: ezt a kis gyarapodást nem vezeti a *készpénzek számláján gyümölcsözellenül*, hanem elhelyezi jövedelmezőleg. S ha ez így történik (aminthogy nálunk így volt): a gazda megelégedhetik, ha a következő szűkebb esztendőben csak nyolcszáz ezer koronácska újabb gyarapodást tud produkálni. A konventen a túlnyomó többség is így gondolkozhatott, mert a Dókus Ernő javaslatára az özvegyek részére 1915 január 1-től december 31-ig terjedő időre 120 korona, egy-egy árva részére 24 korona drágasági pótlékot vett fel az 1915. évi költségvetésbe. A folyósítás érdekében még nem történt intézkedés. A segély bizony nem mondható soknak. Egy özvegy naponként 33 fillérrel kap többet ebben az évben, mint a múlt évben. Az árvák pótlékának napi fraktáját nem is érdemes kiszámítani. De hát egyelőre ez is jó. Kezdetnek pedig épen kedvező jel, amikor ez egyszer nem a konventi előadó úr felfogása érvényesült.

— **Levél a szerkesztőhöz.** Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Itt „vég Bereg vármegyében”, mely a sátnafajzatú ellenség által szorongatott és magsanyargatott megyék közé tartozik, a zaklatott haza iránti lelkesedésöknek nemes példáját adták hűveim is a hadi kölcsönre való tetemes jegyzés által. Köztudomássá vármegyénk szegénysége s az utóbbi esztendők motohasága, hogy hova fokozta ezt a sanyarúságot, azt kibeszélni nem lehet. De mi nagyon jól tudjuk azt, mert éreztük és tapasztaltuk, hogy mit tesz az a hazára is, lakosaira is, a pusztító, rabló, gyilkoló ellenség uralma alatt vagy csak közelében is lenni. S valóban mindenki oda adta, amije volt a haza védelmére. Az első hadi kölcsönre, épen a legveszedelmesebb időben, 8450 koronát, a másodikra a mai napig 17,300 koronát gyűjtöttem össze hűveim körében. Ebből az egyház jegyzett 6000 koronát, a presbiterek 13,100 koronát, a többi mások. Volt olyan, a tehetősebbek közt, ki a hitszegő

olaszok aljasságának hallattára megkettőztette jegyzését. S így összesen községemből a tiszta református lakosok 25,750 korona kölcsönt adtak a veszélyben levő hazának. Szegény, kis falumtól, azt hiszem, elég szép összeg. Isten óvja, segítse mielőbb teljes győzelemre rettenetesen küzdő-vérző drága hazánkat. Badaló, 1915 június 7. Kiváló tisztelettel *Kazay Gyula*, ref. lelkész.

— **A hajduk harangja a haza oltárán.** Nagyszalonta város református polgársága most készül megmutatni, hogy mire képes a hazafias áldozatkészség. Abban az irányban indult meg ugyanis Nagyszalontán akció, hogy a református egyház három öreg harangját, amelyek éretyelve évszázadok óta dicséri az Urat, adja oda az egyházközség a hadviselés céljaira. A három hatalmas régi harang valóságos büszkesége a nagyszalontai református egyházközségnek s mégis a hazafias lelkészek a legnagyobb szeretettel karolták fel az eszmét és lelkesedéssel propagálták a tervet a nagyszalontai polgárság között. Mi sem természetesebb, mint, hogy Boeskay népe a legnagyobb lelkesedéssel fogadta a mozgalmat s a legrövidebb időn belül egyháztanácsi ülést főgnak egybehívni, amelyen Sipos András, Nagyszalonta egyik legtekintélyesebb polgára terjeszti be a javaslatot, hogy a harangokat vegyék le a toronyból s a békés éretyelvek, amelyek eddig az Isten dicséretét hirdették, hirdessék ezután a magyarság erejét, áldozatkészségét s a magyar hadsereg hervadhatatlan dicsőségét.

— **Debreceni hősök kitüntetése.** A király Müller Emil 39. gyalogezredbeli századosnak az ellenséggel szemben vitéz és eredményes magatartása elismerésül a vaskorona-rend 3. osztályát a hadiékítménnyel, a harcateren elesett Knopp Győző 2. huszárezrednél besorozott népfőlkelő főhadnagynak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a hadidíszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet és végül Schuller János 39. gyalogezredbeli őrmesternek az ellenséggel szemben különösen kötelesség-hű szolgálata elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján adományozta.

— **A hadügyminiszter a termés biztosítása érdekében.** A hivatásos férfimunkáskéz nagy hiánya mellett fokozott jelentőségű az aratási munkák elvégzésénél tekintetbe jöhető gépek kiszolgálásának biztosítása. Nehogy e gépek a kezelőszemélyzet behívása folytán szakzerű ellátás nélkül maradjanak, a hadügyminiszter elrendelte, hogy a katonai szolgálatot teljesítő gépészek és fűtők, akik polgári foglalkozásukban mezőgazdasági gépek mellett voltak alkalmazva, a községek, földbirtokosok és cséplőgépgarnitúra-tulajdonosok rendelkezésére bocsáttassanak. A szabadságolások ezen a címen minálunk azonnal, Ausztriában pedig június 20-án kezdődhetnek és nálunk szeptember hó 15-ig, Ausztriában szeptember végéig tartanak. — A gépészek és fűtők csak ugyanabba a községbe mehetnek munkára, amelyben ebben a minőségükben utoljára dolgoztak. A szabadságolás dolgában az eljárás az, hogy a katonai parancsnokságok a főispánokkal fogják közölni a megyéjükből szabadságoltak névsorát s a főispán fogja az egyes községekre nézve megállapítani, hogy az illető községnek van-e szüksége gépészre és fűtőre. Az így szabadságolt legénység a közigazgatási hatóságok szigorú ellenőrzése alatt fog állani, katonai zsoldot nem kap és polgári ruhában, esetleg tábori használatra már alkalmatlan egyenruhában bocsáttatik el. A hadvezetőségnek ez a gazdasági szempontból üdvös rendelkezése

megfelel a gazdák többször kifejezett óhajlásának és kétségkívül kitünő fogadtatásra fog találni a mezőgazdasági érdekeltség körében.

— **A debreceni egyetem 1915—16. évi hivatalosai.**

A debreceni tud. egyetem új rektorává a lelépő nagy szervező Kiss Ferenc theol. tanár helyett egyhangúlag dr. Bernolák Nándor jogtanár választott meg. Dékánok lettek a theologiai karon Sass Béla, a jogon Kiss Géza és a bölcsészeti szakon dr. Láng Nándor. Amint e névsorból kitűnik, a debreceni egyetem tisztikara mindjárt a második esztendőben a régi tanárok mellett kinevezett érdemes férfiakkól, itt nálunk homo novusokból alakult meg. Ne keltsen ez a tény semmi lehangolást a mi köreinkben, mert ez a helyzetből önként következett. A főiskola átadásával, egyetemmé fejlesztésével semmi kikötés nem történt sem a régi tanárok átvételére, sem azok szolgálati idejének és ez alapon kialakult rendsorának a beszámítására. Bár az volt a tényállás és mi is úgy tudtuk, hogy a kollégium fejlesztetik egyetemmé, az egyetem egyszerre kinevezett tanárai egy rangsorba kerültek, legfeljebb csak az tett különbséget köztük, hogy ki volt közülök állami szolgálatban? E sorba estek a most megválasztott derék férfiak, akiknek egyhangú elhivatása két fontos dologról tesz tanúbizonyságot. Arról, hogy amint a debreceni egyetem a nagy prot. szabadelvű hagyományokhoz ragaszkodó ősi főiskolából alakult meg, ezekhez a szabadelvű liberális elvekhez az új egyetem is ragaszkodik. A régi kollégiumban nem felekezeti különbség szerint ingadoztak (a főiskolának még kath. vallású tanára is volt egy ízben, dr. Csengeri —, a kolozsvári egyetem büszkesége). Az ösztöndíjakat felekezeti különbség nélkül is adták az érdemeseknek. A tanárban pedig a tudóst, a tehetséget nézték. Így lesz ez ezután is, így van ez most is. Máskülönben meg sem lehetne érteni, hogy a karok többségét tevő régi kollégiumi tanárok az újakat válasszák. Azokat választották, mert szolgálatukra nézve előbb állottak s különösebben, mert érdemeseknek találták őket. Ime ez az igazi liberalitás, mely nem tesz különbséget régi és új tanár között, hanem a törvényt tartja és az érdemet tekinti. Ez a választás azonban még mást is mutat. Azt, hogy a debreceni kollégium régi hagyományai az új tanárok, a más felekezeti professorok lelkét is megragadták. Itt Debrecenben, ha valaki hazájának, fájának és a tudományának használni akar, nem lehet más, mint szilárd hitében, de türelmes, jóakarató mások meggyőződése iránt, liberális és emelkedett gondolkozására nézve és demokratikus, ami a politikai és társadalmi berendezkedést illeti. Ilyeneknek ismertük meg a debreceni tud. egyetem 1915—16. évre most egyhangúlag megválasztott hivatalnokait, rektorát, dr. Bernolák Nándort, Kiss Gézát, a jogkari dékánt és dr. Láng Nándort. Bizalommal köszöntjük őket és elvárjuk tőlük, hogy a régi zászlót, amit főtiszt, Kiss Ferenc, az alapítási év tünneményes tehetségű rektor magnifikusza nem diestelenül emelt, tovább fogják lobogtatni még több dicsőséggel, a hazára, a városra és a tudományra haramló nagy haszonnal.

— **Ujabb adományok a katona-otthon javára.**

A debreceni katona-otthon javára 1915 május 1. óta a következő pénzadományok érkeztek: I. Egyszersmindenkorra szóló adományok: Erber és Fleischmann 100, Balla Jenőné 10, Kovács Gyula vaskereskedő 20, Mihailovits Jenő pümköstre 20, Wolff János ezredes 50,

Apolló mozgószínház 50. Morvai Lajos közkatona 50. Sarossy Imre (Érköbölkút) 20 korona. II. Havonkint ismétlődő adomány: Eröss Jakab 5 korona. Debrecen, 1915 június 10. Köszönettel: dr. Kardos Albert, a katona-otthon pénztárosa.

— **Az egyetem új rektora.** A napokban ejtette meg a debreceni egyetem tanári kara a rektorválasztást. Dr. Bernolák Nándor, a jogi kar kiváló tanára lett a rektor magnifikus. Választása teljesen egyhangú volt. A választás eredményéből két jelentős momentum domborodik ki. Egyik az, hogy bár mi, reformátusok, az egyetemi tanárkarban, igen természetesen, többségben vagyunk, liberális gondolkozásunk annyira érvényesült, hogy habozás nélkül egyhangúlag római katolikus választású férfúra estek a szavazatok. Igaz ugyan, hogy nálunk bizonyos megszokás folytán a rangsorra többnyire tekintettel voltunk a választásoknál, de ezt semmi szabályzat nem teszi kötelezővé, s ettől a gyakorlattól — ha fontos tekintetek úgy javallják — bátran el is lehet tekinteni. A másik jelentős momentum az, hogy a választás természetes folyamánya volt annak az együtvé tartozásnak, melyben velünk a más vallású tanárok már egy év leforgása alatt is összeforrtak. A dr. Bernolák Nándor egyéni kiválósága biztosíték arra nézve, hogy ez az összekapcsolódás jövőben nem lazul, sőt hovatovább intenzívebbé lesz. Melegen üdvözljük az új rektor magnifikust!

— **Az Evang. Lap** is hirt ad már a soproni és pozsonyi ev. theol. akadémiák egyesítéséről. Ugyanaz a gondolat ez, mely az erdélyi fontos indítványt mozgatja. A testvér-táborban is érzik az erők koncentrálásának a szükségét. Ezt a tényt kell méltányolni azoknak, akik ehhez a fontos, rendkívül fontos tárgyhoz hozzá szólni kívánnak. S bár lennének ilyenek minél többen. De lásuk már a közleményt:

„A pozsonyi és a soproni teológiák egyesítése ügyéből a dunántúli egyházkerület főiskolai nagybizottságának a jegyzőkönyvében olvassuk a következő érdekes tervezetet: A pozsonyi egyetemes evang. teológiai fakultás felállítását a közel jövőben hiába várjuk. Ezért a nagybizottság a kerületi gyűlésnek a pozsonyi és a soproni teológiák egyesítését ajánlja. Eperjes és a tiszai kerület a fúzió ellen van. E két teológia egyesítése azonban lehetséges és kívánatos. Az egyesült teológia Pozsonyban lenne felállítva, mert ott meg volna a lehetősége annak, hogy a theologusok az egyetemre is bejárhassanak s így szélesebbkörű tudományos kiképzésben részesüljenek. A egyesülés esetén Sopronban az egyházkerület a teológia helyett egy évfolyamra terjedő lelkészképző szemináriumot állít fel, mely a teológia akadémia által adott tudományos kiképzést gyakorlati irányban kiegészíti. Ezen szemináriumnak egy éven át való látogatása a theol. kurzus négy évfolyamát elvégző minden theologusra nézve kötelező. A külföldön töltött idő csak a négy éves theol. kurzusba számítható be, a szemináriumi évet azonban nem pótolhatja. A szemináriumot végző hallgatók lelkészi vizsgát tesznek s rendes lelkészekké csak még egy félévi segédlelkészkedés után lehetnek. A szeminárium elvégzése a tiszai kerület eperjesi intézetéről kikerülő theologusokra is kötelezővé tehető, ha a tiszai kerület ehhez és az ebből folyó anyagi támogatáshoz nem járulna hozzá, egyetemes egyházi határozattal kellene kimondani, hogy az egyenlőség és jogosulatlan előnyök szer-

zésének a meggátlása szempontjából az eperjesi teológiát végző lelkészek csak másfél évi segédlelkészkedés után lehessenek rendes lelkészekké megválaszthatók! Banesó Antal előterjesztette a soproni lelkészképző intézet szervezetének a vázlatát is. E szerint a szemináriumon a tudományos előadások fognának tartatni keresztyén hittanból a filozófia és a vallások történetével kapcsolatban főleg apologetikus irányban, keresztyén erkölcstanból, tekintettel a jelenkor szociális életének minden irányú mozgalmaira, egyházjogtanból, tekintettel az egyházi közigazgatás különféle ágaira és viszonylataira s végül a gyakorlati írásmagyarazatból. E mellett főcél gyakorlati úton való bevezetés az istentisztelet, az egyházi közigazgatás, a lelképásztorkodás és a belmiszsió körébe vágó lelkészi teendők végzésébe. E célból az intézet egy tanára a soproni egyház fizetés nélküli lelkésze lesz, aki a rá eső lelkészi teendőket végzi s külön lelkészi kört gondoz, mindenütt kísérve és alkalmas helyeken segítve a szeminárium alkalmas növendékeitől. A szemináriumnak két tanára lesz: az egyik a rendszeres, a másik a gyakorlati tudományokat adja elő. Az egyik végzi az igazgatói teendőket, felügyelője a bennlakásnak is. Külön még egy segédtanárra lesz szükség. A jelöltek mindnyájan bennlakók. A bennlakás s általában a szemináriumi évfolyam ingyenes. Az egész terv megvalósításához szükséges költség fedezetet találna.“

— **Kérelem.** A közigazgatási államsegély első félévi részlete a mai napon megérkezett az egyházkerületi pénztárhoz. Tisztelettel kérem a nagytt. esperes urakat, hogy az évi honorárium első feléről szóló bélyeggel felszerelt nyugtáikat kifizetés végett méltóztassanak beküldeni az egyházkerületi pénztári hivatalhoz. Debrecen, 1915 június 9-én. Rózsa Sándor, egyházkerületi pénztárnok.

— **Diáktársunk!** Amíg folyik az áldozatteljes harc nemzetünk boldog és biztos jövőjeért, kötelességünk idehaza előkészíteni magunkat e jövőnek alkalmas és méltó fiaivá. Miben, hogyan, milyen erők által kell és lehet ezt megtennünk? Ezekkel a komoly kérdésekkel fog foglalkozni az a gyűlés, amelyet a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség a Tiszántúli egyetemi s középiskolai felsőosztályú ifjúsága számára Debrecenben, a Nagyerdőn rendez június 27—július 1-ső napjain. A gyűlésen való részvétel összesen 15 koronába kerül, amelyből 5-öt a jelentkezéskor, 10-et pedig a gyűlésre való megérkezéskor kell fizetni. Jelentkezni lehet: Kaeskö János ref. theologusnál Debrecen, kollégiumi internátus. Mindennemű kérdések ügyében, valamint a később megjelenő részletes prospektusért ő hozzá kell fordulni... Egy vérkeresztségben új életre születő hazának új életre átalakult diákságra lesz szüksége. Ennek a követelménynek komolyan a szemébe nézni egy ily diákgyűlés meleg és testvéries társaságában: méltó foglalkozás lesz e komoly háborús év vakációjában. Kérjük az ezúton is értesült nagytiszteletű lelkész és vallástanár urakat, hogy a vezetésük alatt álló diákságot e gyűlésen való részvételre buzdítani s nekünk a toborzásban segítségünkre lenni szíveskedjenek. — Debreceni diákgyűlés intéző bizottsága.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíttek a legújabb pneumatikus csörend-szer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnevedesebb templom-ban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyed-ségü játszás-móddal birnak és mindamel-lett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
átalakítás, javítás és hangolás a leg-jutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

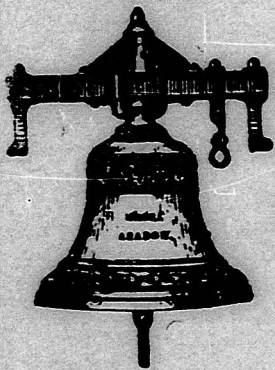
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadal-mazott harangjait, melyek-vel bármely más haranggal szemben egy azon hang elő-állításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitérő jó hang és tartós-ságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési fel-tételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang főszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való főszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

— orás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Legújabb theológiai ujdonságok.

	Ára korona
Birtha József. Háborús beszédek és imák . . .	—50
Emléksorok. A somogy—kiliti-i kereszttyén ifj. egyesületnek csatatérre vonult tagjairól . .	—20
Fülöp Béla. Búcsúztatók hadban elesettek felett	1—
Jánosi Zoltán. Papi dolgozatok IX. kötet. Alkalmi egyházi beszédek, kötve	6—
Keresztessy Károly. Ima szükség s háború idején	—20
Nagy Lajos. Isten és a háború	—50
Papp László. Üzenet északra, üzenet délre. Háborús elmélkedések	—60
Lic. Rác Kálmán. Jézus a János evangélioma fényében	1:20
Raffay Sándor. Imakönyv evangéliomi kereszttyé-nek számára, kötve	3—
Soós Károly. Isten és haza mindenünk. Egyházi beszédek háborús időben	1:20
Szabó S. Zsigmond. Virágvasárnapról husvétig. Nagyhéti elmélkedések és imádságok . . .	1:50
Szappanos Gyula. Imádságok háborús időben az otthon maradtak számára	—24
" " " Istenre bizom magamat, — egyházi beszédek háborús időben	3—
Szentkirályi Károly. Imádságok háborús időben .	1—
" " " Tavaszi imádságok háborús időben	—80
Szűts Lajos. A kenyér. A pénz. A Krisztus tör-vénye. Nyomorúságaink vígasza. Egyházi beszédek tekintettel a háborúra	1:20
↔ Portóra egyes könyveknél 10 fillér küldendő. ↔	

Kapható:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.